

Tento materiál vznikl jako součást projektu EduCom, který je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Plánování a řízení výroby

František Koblasa
Technická univerzita v Liberci

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Technické univerzity v Liberci a partneři
Preciosa, a.s. a TOS Varnsdorf a.s.

Používané systémy plánování

- Prodejní prognóza a pojistné zásoby
- Zakázková výroba
- Plánování přes Objednací hladiny
- Oddělené plánování mezioperačních polotovarů
- Automatické plánování rodiny výrobků

Prodejní prognóza a pojistné zásoby

- Veškeré procesy jsou řízeny prodejním forecastem (prognózou)
- Pojistné zásoby - pokryjí odchylky od prodejní prognózy.

okamžité uspokojení zákazníka, jednodušší plánování

zásoby

Zakázková výroba

- Veškeré procesy se řídí až závaznou odběratelskou objednávkou.

Nízké zásoby

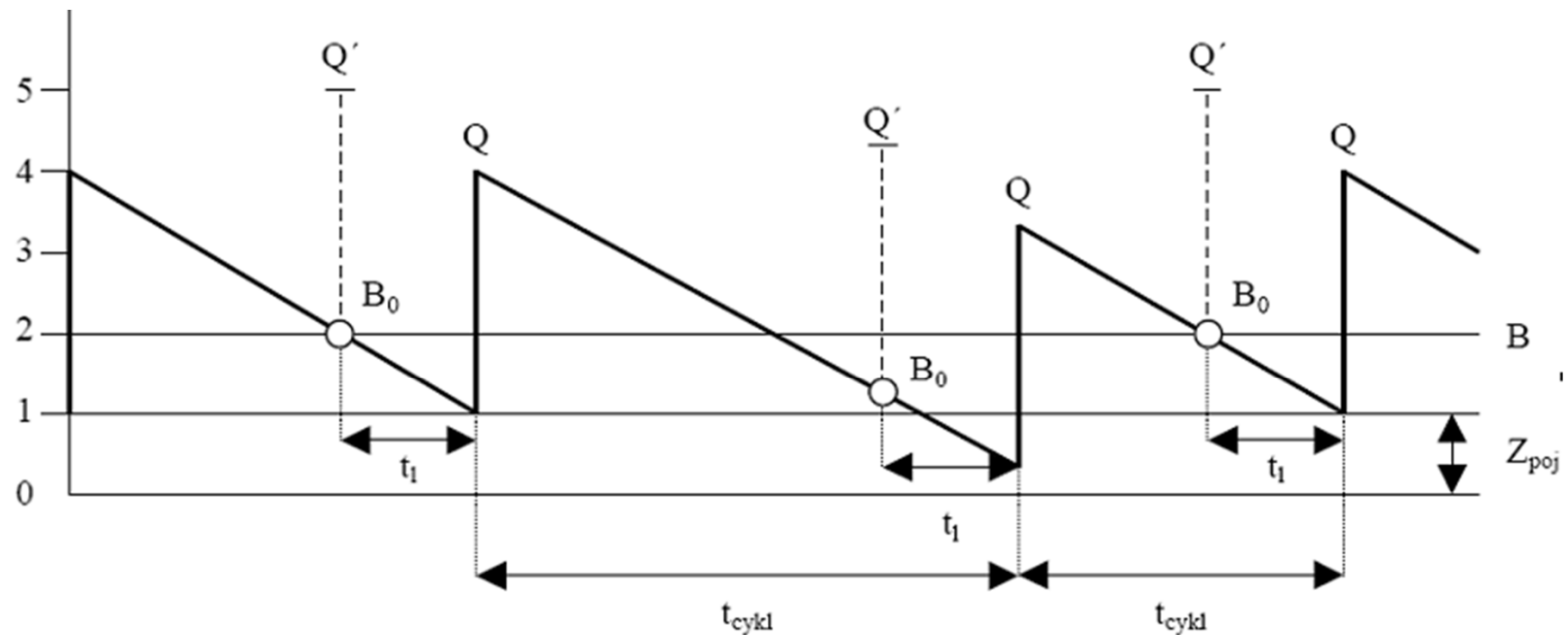
Delší dodací lhůty, složité plánování

Plánování přes objednací hladiny

- Vychází ze skutečných potřeb.
- Podkročení objednací hladiny automaticky vyvolá výrobní zakázku

Doplnění skladu do nastavené úrovně maximální zásoby
skladový ERP modul

Pilový diagram

Q' = objednané množství, Q = dodané množství, Z_{poj} = pojistná zásoba

Zdroj: VANĚČEK, D. *Logistika*. 1. vydání České Budějovice: Jihočeská univerzita, Ekonomická fakulta, 2008. 177 stran

Plánování rodiny výrobků

- Rodina výrobků – výrobky s minimálními odlišnostmi
- Minimalizace výměn např. lisovacích nástrojů

Při zaplánování požadavku na jednu variantu daného výrobku, se provede kontrola stavu disponibilních zásob ostatních členů rodiny výrobků

Popřípadě vytvoří ERP výrobní zakázky na další členy.

Rodina výrobků

Zdroj: <http://www.fortell.cz>

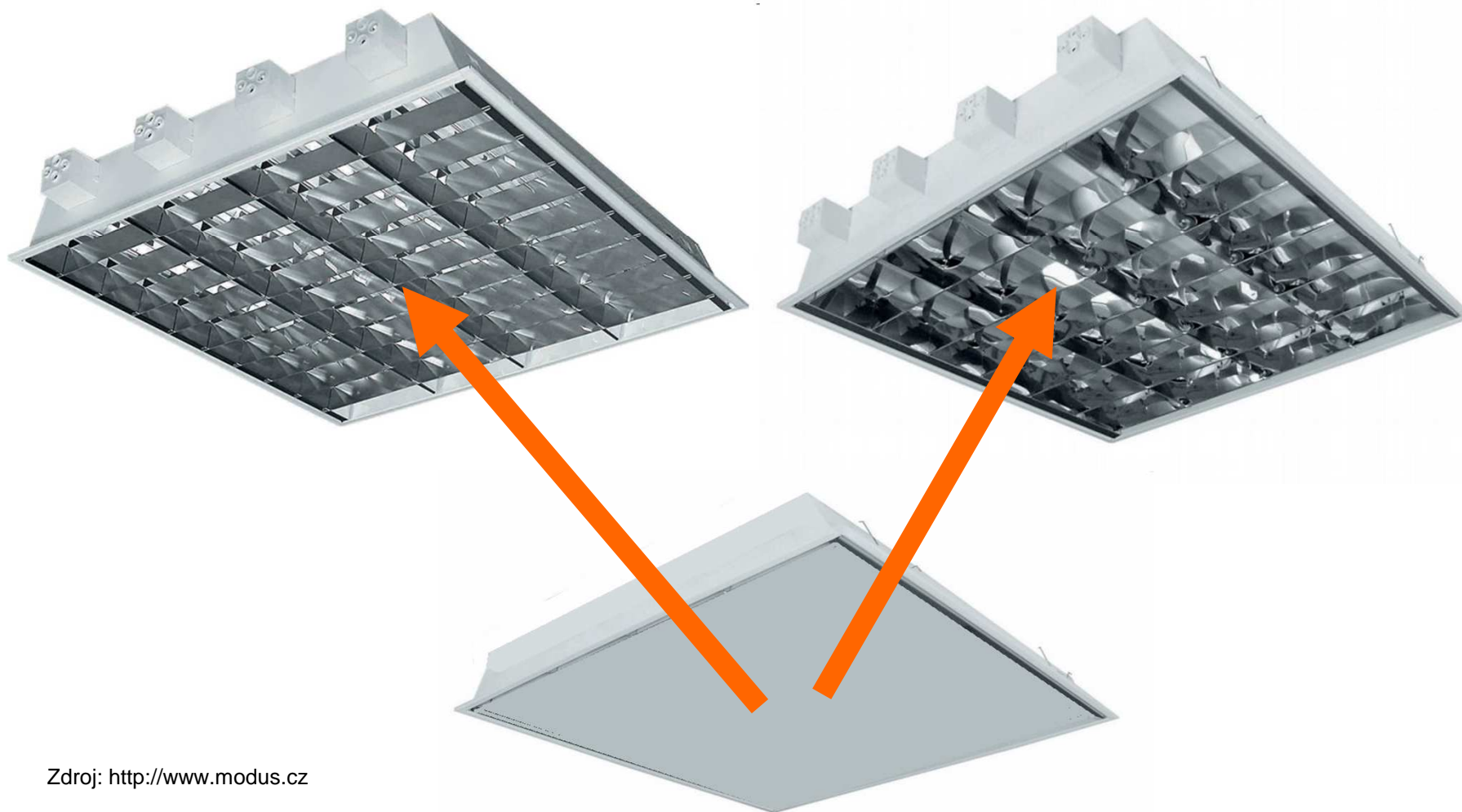

Oddělené plánování polotovarů

- Plánování vychází z prodejní prognózy
- Plánují se pouze komponenty a podsestavy

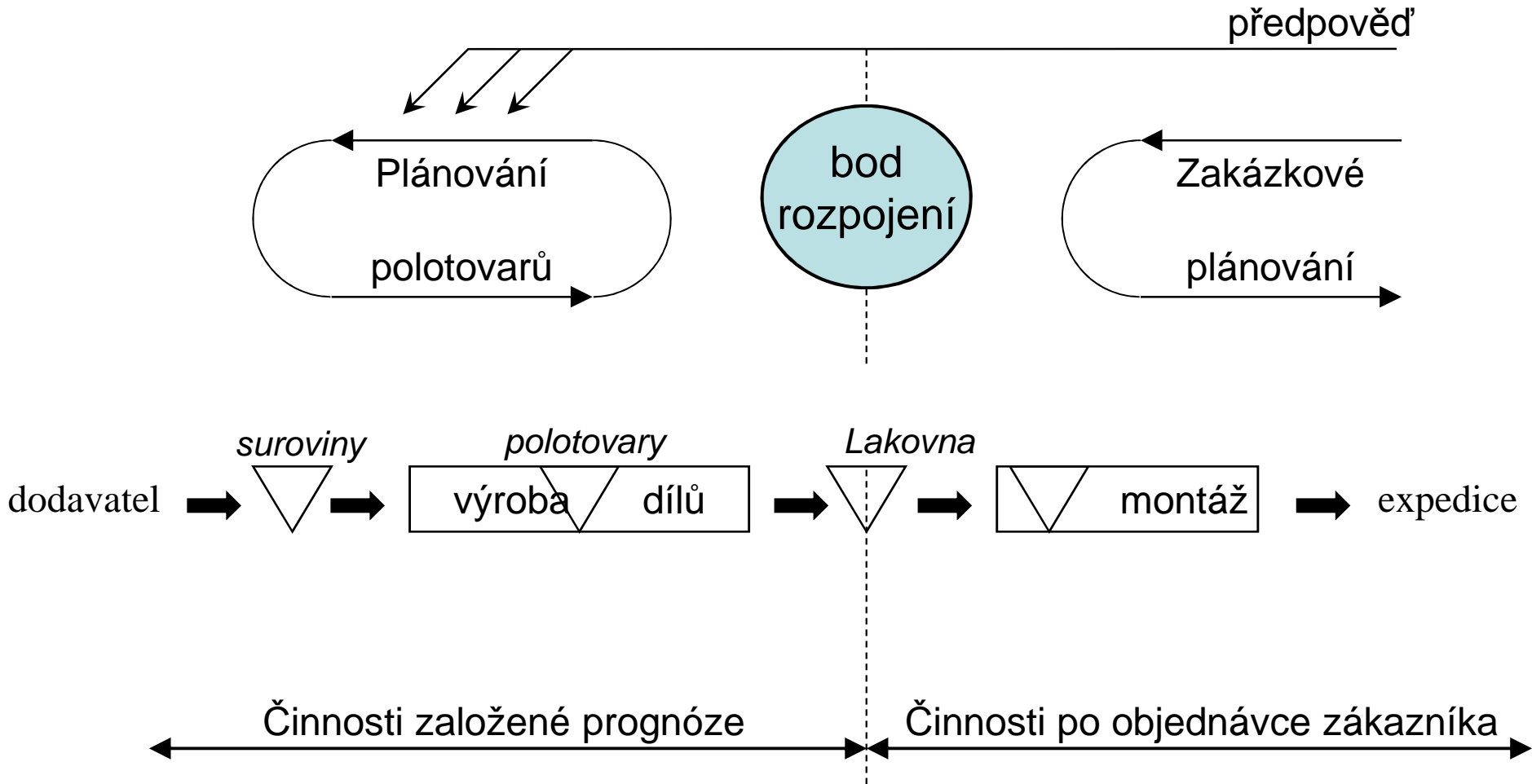
Finální výrobky jsou kompletovány až na základě skutečné objednávky trhu

Plánování polotovarů

Zdroj: <http://www.modus.cz>

Bod rozpojení objednávkou

Otázky

Jakým způsobem budete plánovat množství zásob pro výrobu (prodej):

- Vajec
- Pečiva
- Šroubů
- Lokomotiv

Dílenské řízení výroby

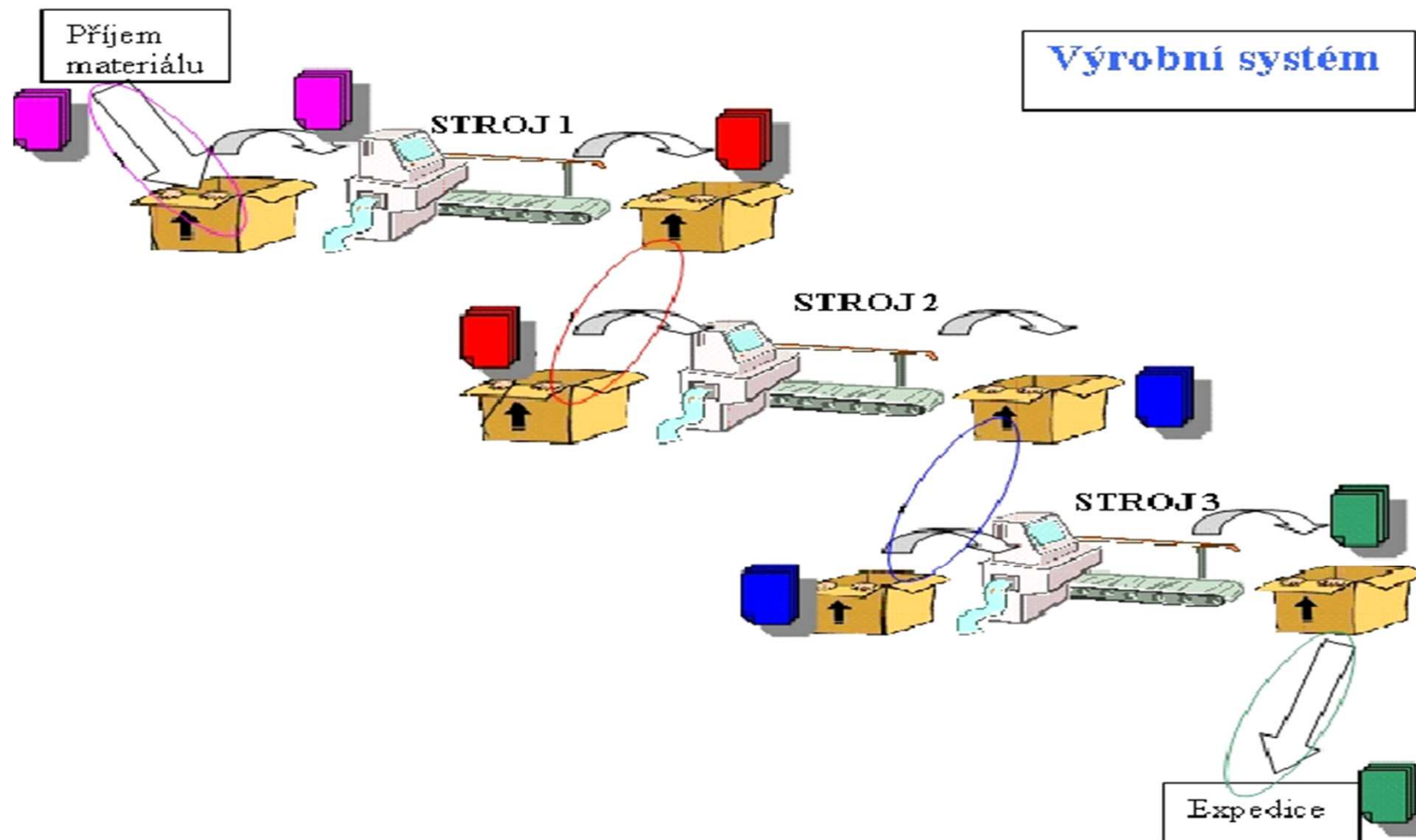
Zaleží na principu řízení:

- Tahem (Kanban)
- Tlakem (systémy v rámci integrace s CIM)
- Pomocí úzkého místa (Metoda DBR)

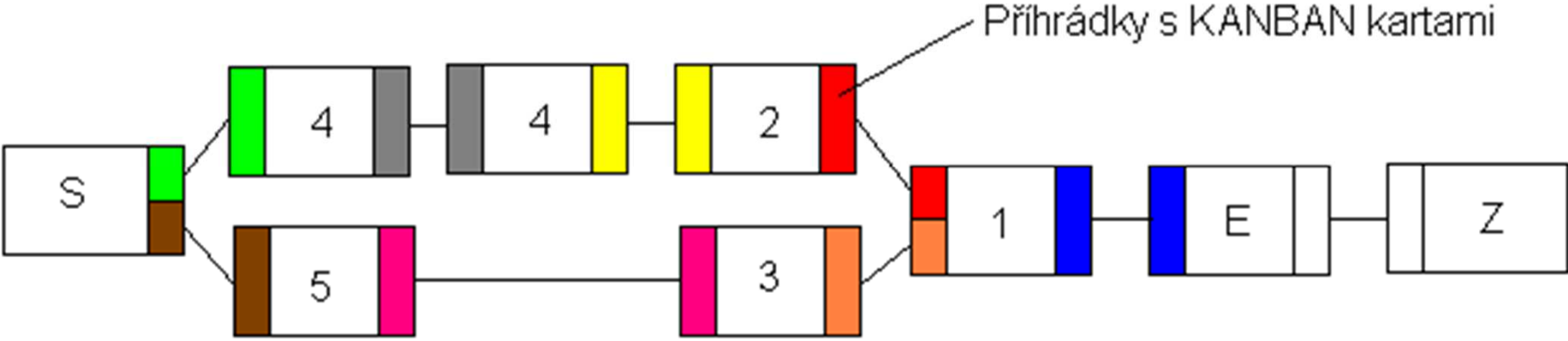
Řízení tahem

- Pracoviště vyvolávají své aktivity u předcházejícího výrobního stupně přímo - prostřednictvím tzv. kanban karty.
- Vytváří se samořídící regulační - kanbanové okruhy. Tyto okruhy předpokládají decentralizaci řízení zakázek.
- Při určování priority "co vyrábět dříve" se vychází z počtu jednotlivých objednávek, jejich vztahu k požadovaným výrobkům a dalších pravidel.

Řízení tahem

Kanban pro dva typy výrobku

Řízení tlakem

- Obvykle na základě předpovědi
  - Lhůtový plán
(od – do) na základě průběžných dob výroby
  - Kapacitní plán
vytížení kapacit na střediscích
  - „plán“ - rozvrh na základě činností
Ganttův graf

Ganttův diagram – vizualizace rozvrhu

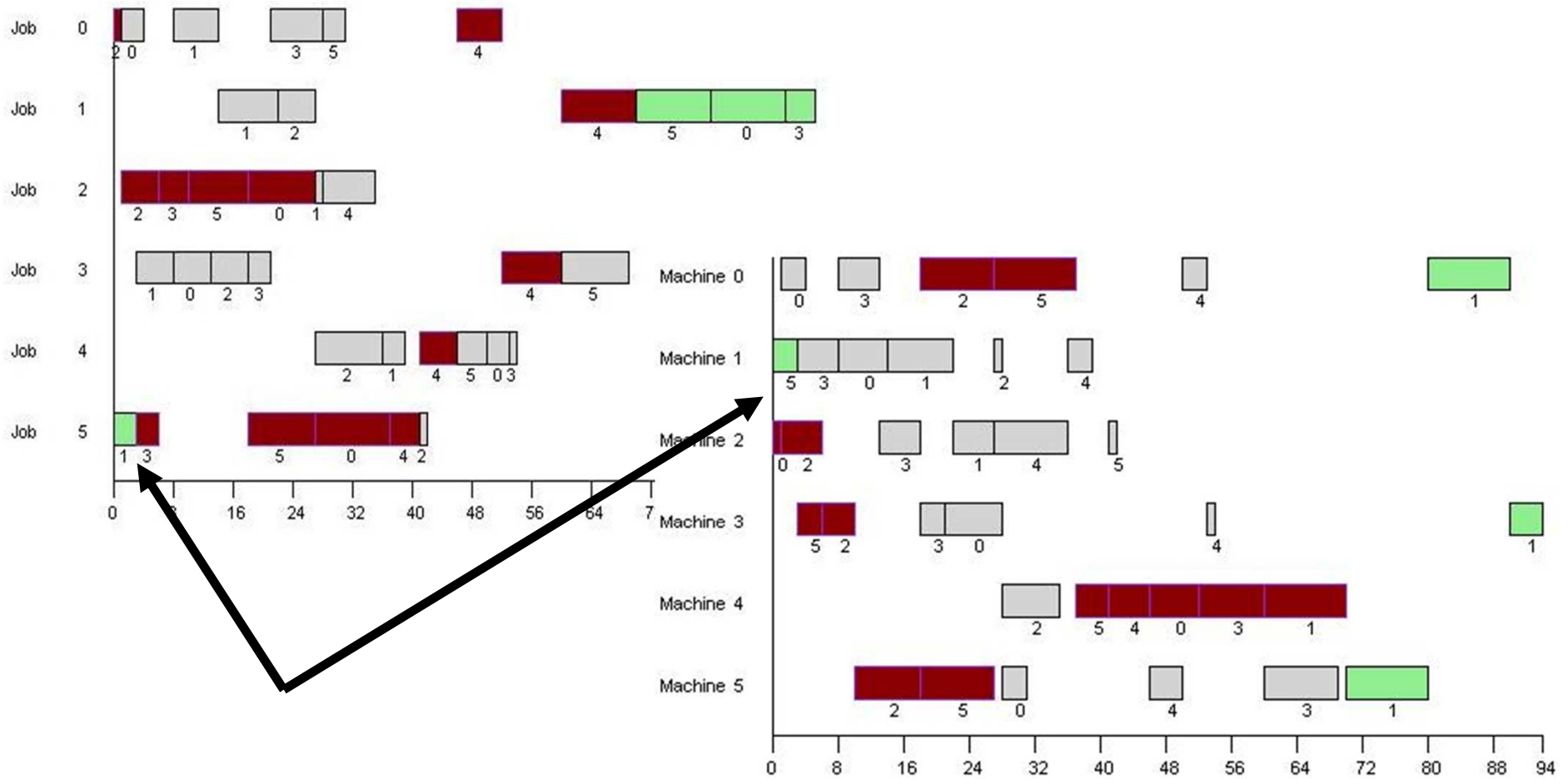
Ganttův diagram (úsečkový diagram) zobrazuje rozvrh po

- operacích (projektové řízení)
délka trvání operace spolu s jejím začátkem a koncem
- obsazenosti na strojích (rozvrhování výroby)
počátek a konec obsazenosti na stroji

Ganttův diagram

Zakázky

Stroje

Ganttův diagram – výhody nevýhody

- Přehled o počátku a konci operací v zakázkách spolu s jejich vzájemnými vztahy
  - Zobrazení čekání, potřeby zdrojů vzájemných konfliktů atd.
-
- V rámci většího počtu operací (rozsáhlosti projektu) stává se nepřehledným
  - Zobrazuje pouze základní omezení (čas, zdroj/operaci, rozsah)

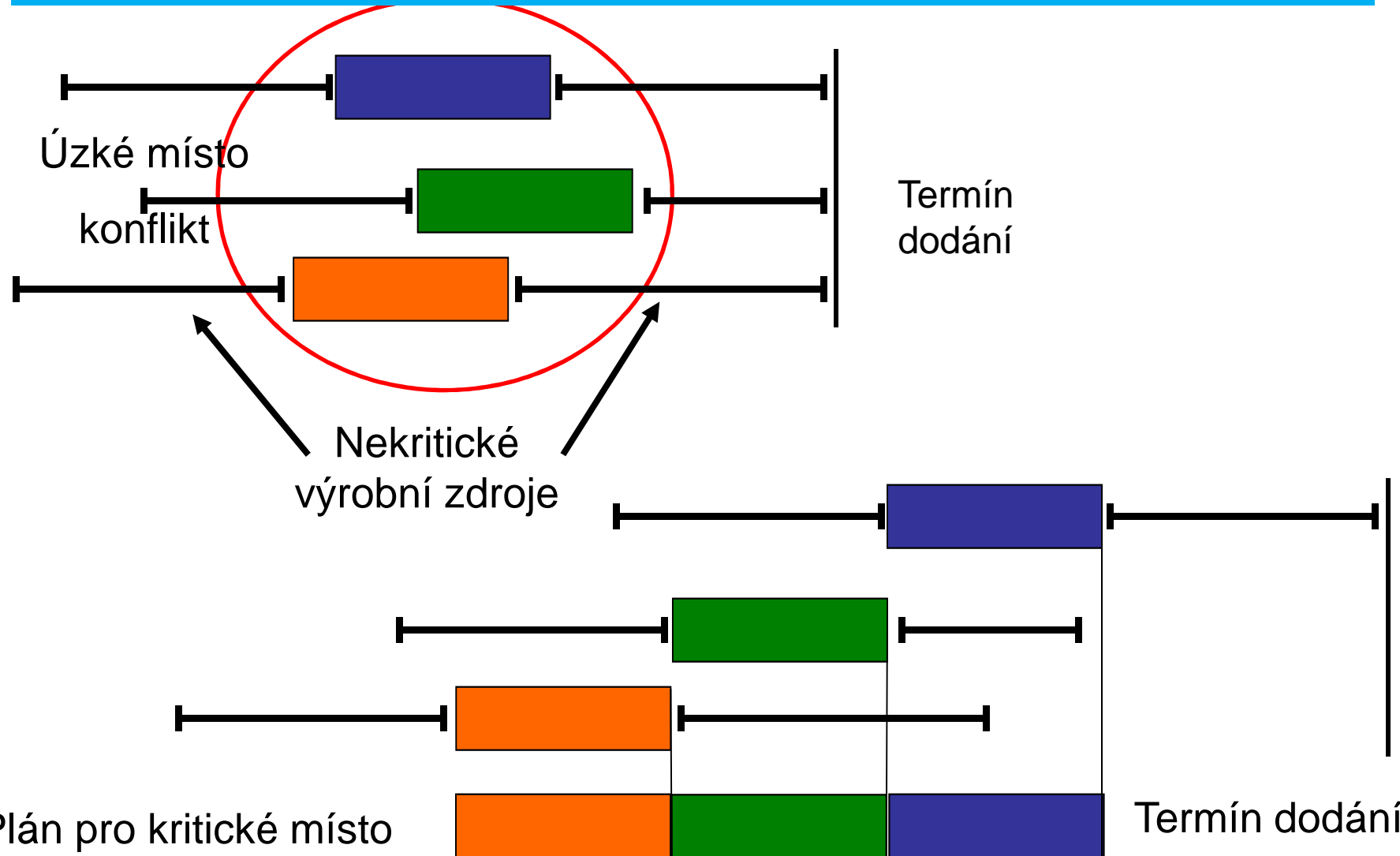
Řízení tlakem

- Lhůtového, kapacitní a operační plán
- Fronty výrobních dávek před pracovišti
- „Tlačení“ přes dané výrobní zdroje.

- Řízeno ručně, pomocí excelu, MES či modulu DŘV v ERP/APS.

- Řídí se odchylky od plánu a to posun priorit, nestandardní díly. Dále materiálové a obalové hospodářství, přípravky atd.

Řízení pomocí úzkého místa

- Řízení dle teorie omezení.
- Tvoří se detailní rozvrh pro ÚM
- Místa před ÚM se řídí pomocí tahu, za ÚM tlakem.
- Řízení ÚM podle časů seřizení, pomocí změny pořadí zakázek, slučováním a rozdělováním výrobních dávek.

Plán kritického místa

Plánování do omezených kapacit - Rozvrhování výroby

První zákon modifikace plánu:

*Plánovač je uvědoměn o nezbytnosti modifikace plánu přesně
ve chvíli, kdy je plán hotov.*

Dílčí cíle

- Co je to Rozvrhování
- Vliv pořadí zakázek a velikosti dávek
- Vliv druhu výroby na rozvrhování
- Příklad
- Rozvrhovací algoritmy a druhy rozvrhů
- Možnosti optimalizace a analýzy rozvrhů

Plánování a rozvrhování výroby

Co je plán ?

Plán - posloupnost **akcí**, které musíme aplikovat tak, aby se systém podléhající plánování dostal z nějakého svého **počátečního** (výchozího) **stavu** dostal do **stavu koncového** (cílového)

Nalezení odpovědí na otázku:

Jaké akce (operace) jsou potřeba k dosažení cílů,
rozhodování o výběru operací a určování jejich pořadí

Plánování a rozvrhování výroby

Co je rozvrhování?

Nalezení odpovědí na otázku:

Kde a kdy budu zpracovávat zakázky?

- rozhodování o posloupnosti prováděných akcí (plánů)
- umístění na časové ose s ohledem na kapacitní omezení

Rozvrhování výroby

Rozvrh výroby je nejdetailnějším plánem

Rozvrhování se zabývá přiřazováním pracovních činností jedné po druhé ke zdrojům.

Tj. tvoříme pořadí operací na jednotlivých strojích spolu s určením jejich začátku a konce

Plán a rozvrh

Kapacita

Využitá kapacita

Rozvrh

„Délka“ výroby

Porovnání

Využitá kapacita

„Délka“ výroby

Rozvrhovací problém

Základním rozvrhovacím problémem je vybrat správnou operaci z několika možných tak, aby vyhovovala požadavkům výroby

Druhy rozvrhování

- Statický model – Počet zakázek je předem daný
- Dynamický model – počet zakázek se mění resp. do výrobního systému přicházejí stále nové

Požadavky na rozvrh

Pomocí rozvrhování se snažíme splnit často protichůdné požadavky

Dodržení zákaznických termínů

X

minimalizace celkového času odvedení všech zakázek (makespan)

Maximální využití výrobních zdrojů

X

Minimalizace zásob a rozpracovanosti

A jiné.....

Druhy výroby z pohledu materiálového toku

Modely výroby

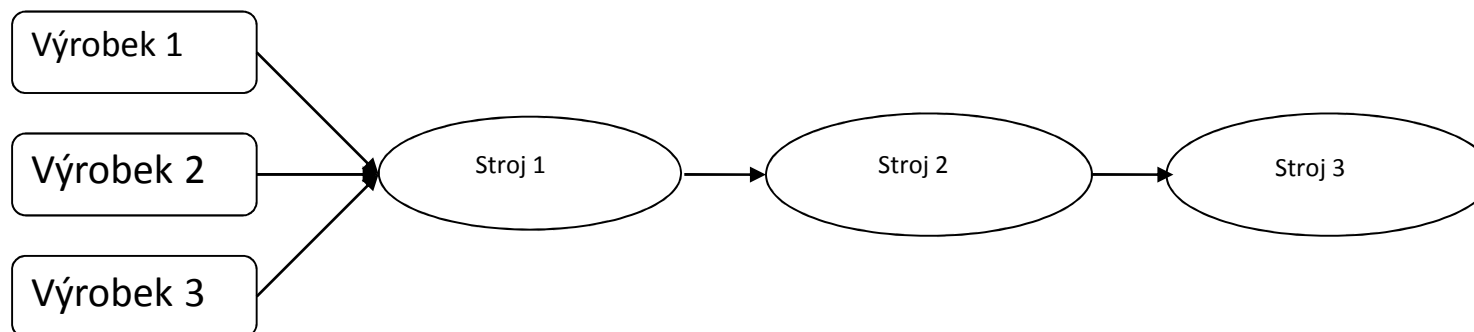
Aspekty modelu reálné výroby

Omezení :

- Materiálová (dostupnost materiálu)
- Technologická (technologický postup)
- Časová (směnnost)
- Více zdrojová (pracovníci, přípravky, transport)

Zjednodušené modely

- Proudová výroba

Výrobní a montážní linky v seriové výrobě

Flow shop v praxi

Potravininy

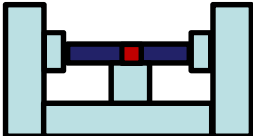
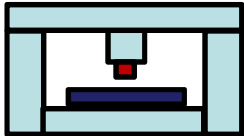
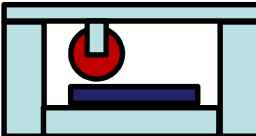

Textil

Automotiv

	Stroj 1	Stroj 2	Stroj 3	Suma
Výrobek A	6	4	3	13
Výrobek B	4	3	2	9
Výrobek C	4	4	3	11
Suma	14	11	8	

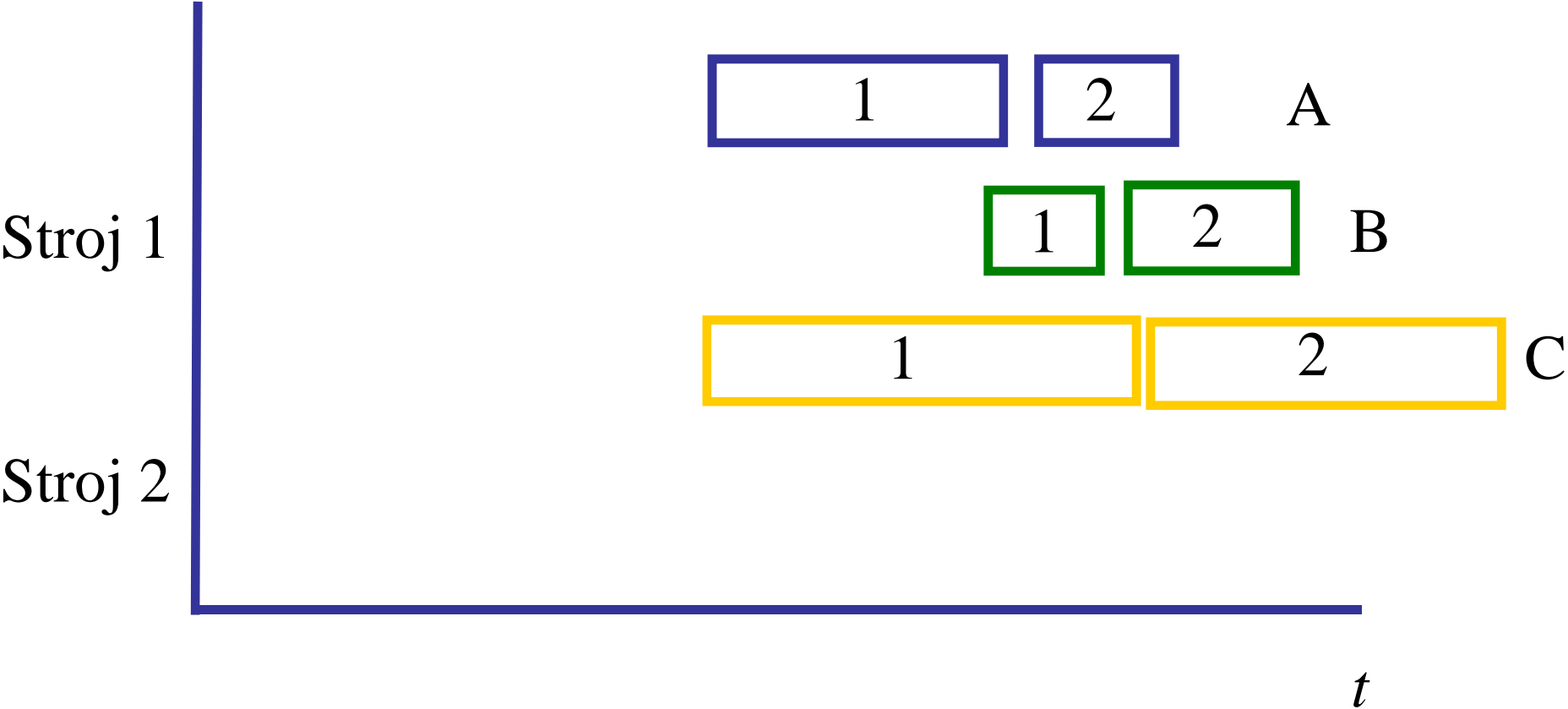

	Stroj 1	Stroj 2	Stroj 3	Suma
Výrobek A	6	4	3	13
Výrobek B	4	3	2	9
Výrobek C	4	4	3	11
Suma	14	11	8	

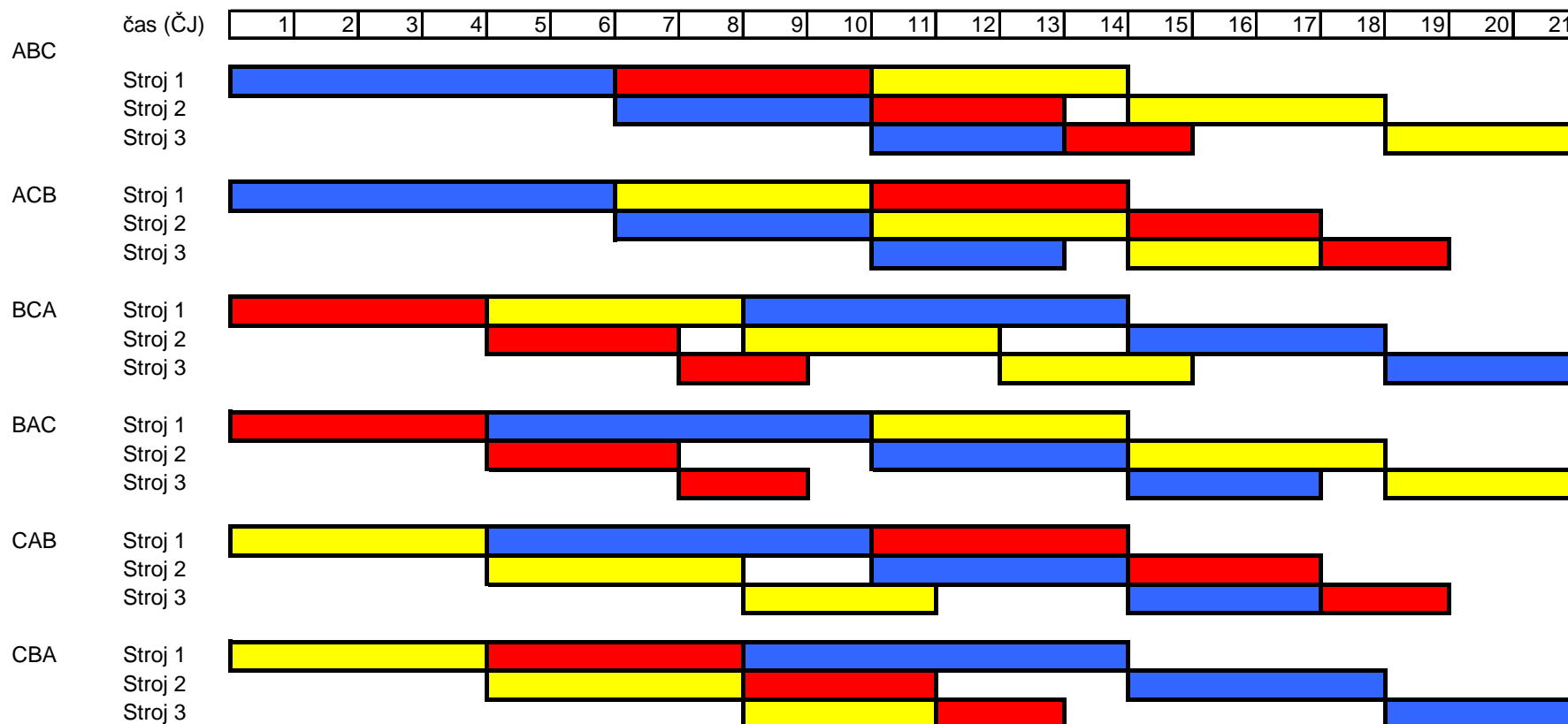
Za jak dlouho lze z kapacitního hlediska uskutečnit plán ?

Jaký bude rozvrh výroby ? (pořadí výrobků na vstupu do linky + začátek operací a jejich konec)

Malý návod – dopředný rozvrh

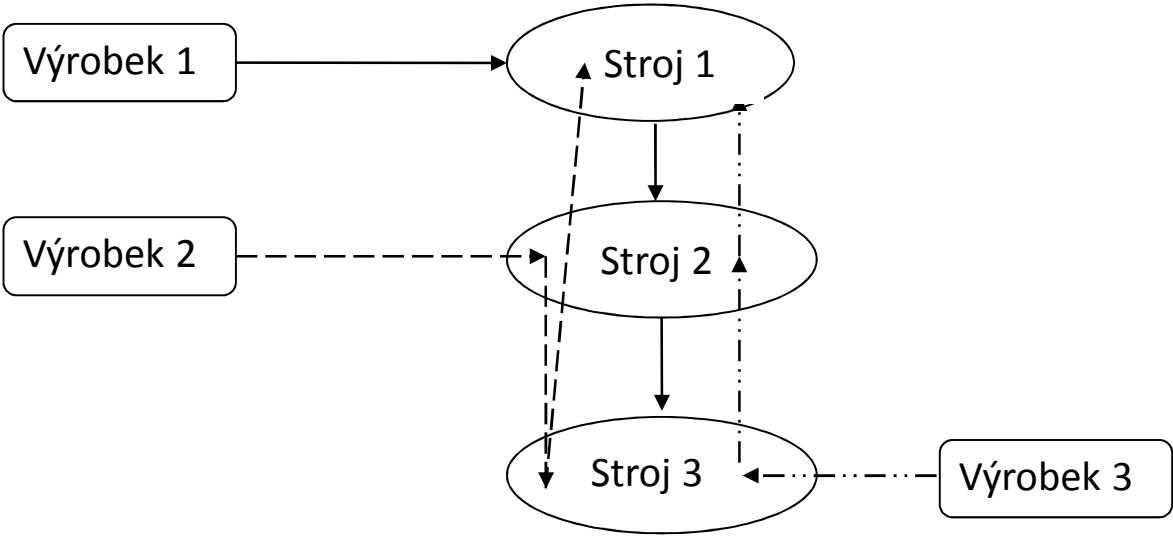

Optimální sekvence pořadí zakázek je na vstupu
A-C-B, C-A-B s časem dokončení 19

Zjednodušené modely

- Zakázková - kusová výroba (Job schop)

Výrobní a montážní linky v kusové výrobě s velkým počtem odlišných výrobků

Job Shop v praxi

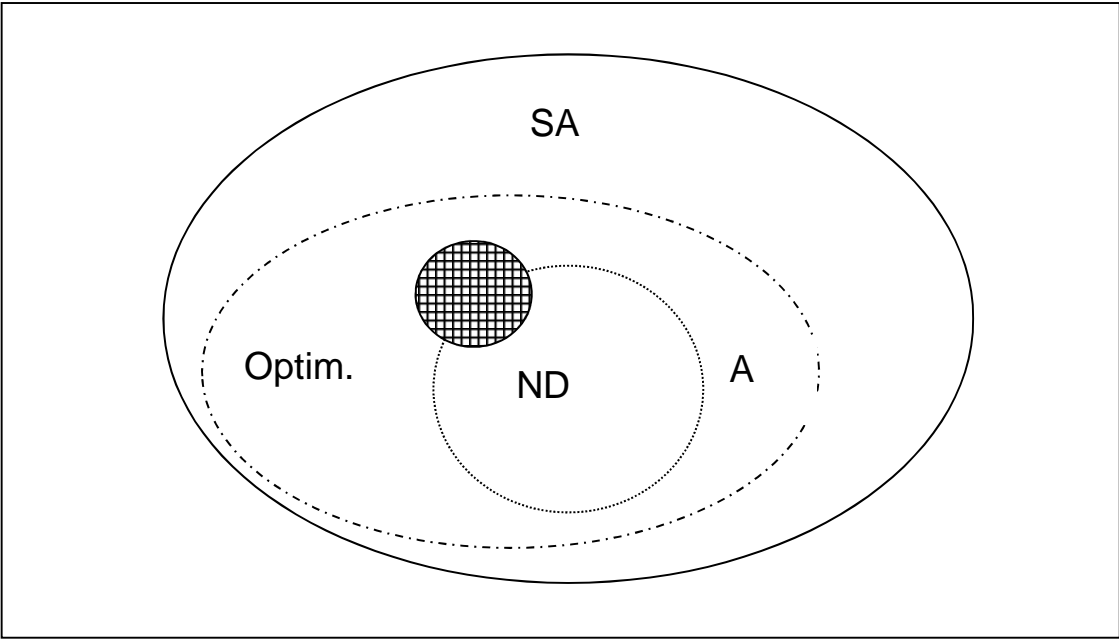
Výroba obráběcích strojů

Výroba motorek na zakázku

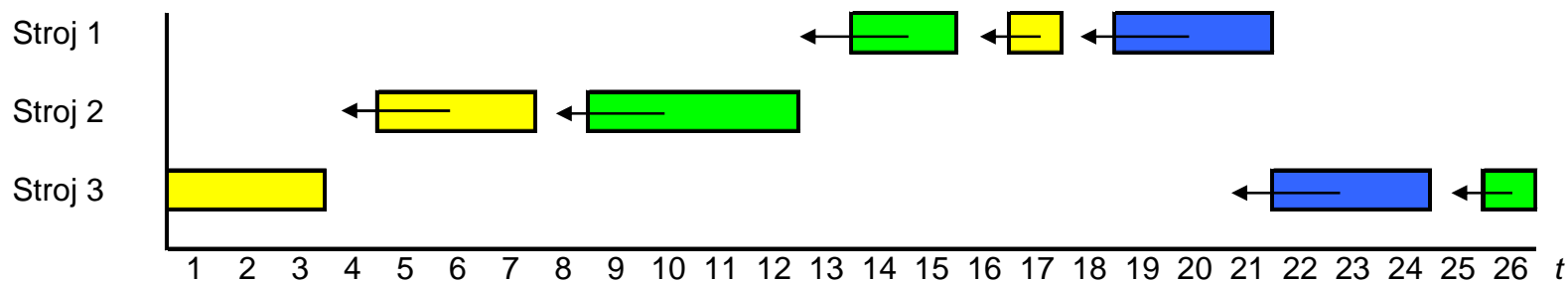
Druhy rozvrhů

- Neaktivní
- Semiaktivní
- Aktivní
- Bez zpoždění

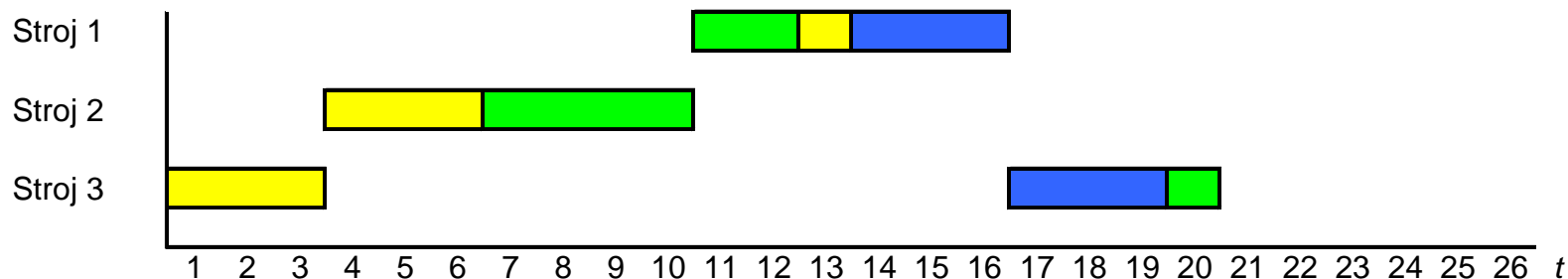

Neaktivní a Semi-aktivní rozvrh

Neaktivní rozvrh

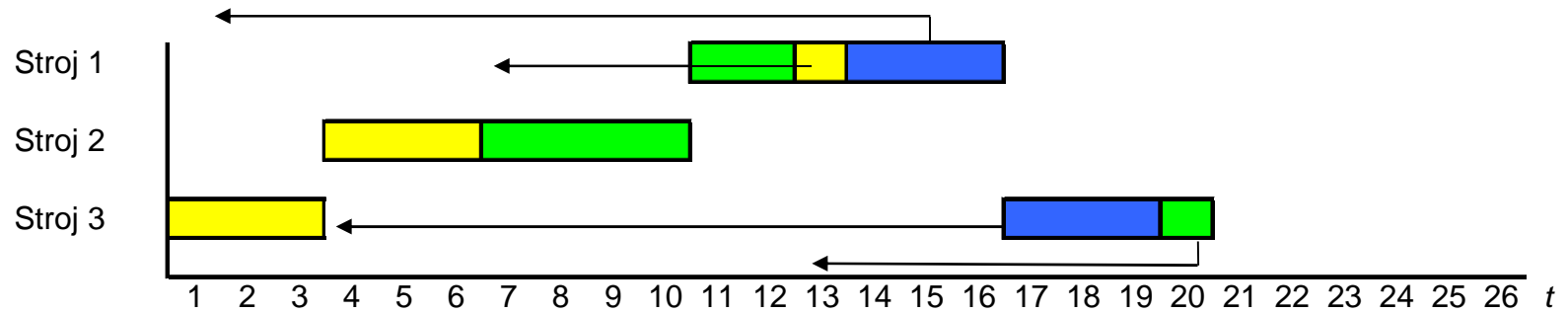

Semi-aktivní rozvrh

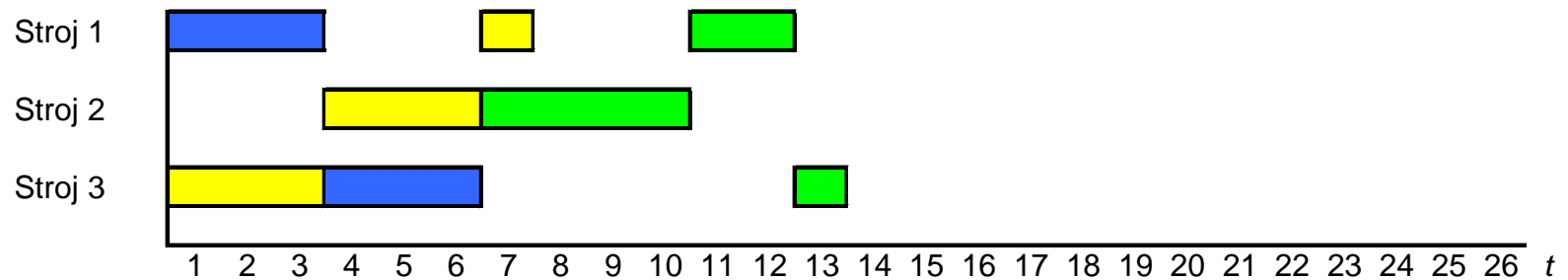

Semiaktivní a aktivní rozvrh

Semi-aktivní rozvrh

Aktivní rozvrh

Aktivní rozvrh

Dostupná v tomto okamžiku

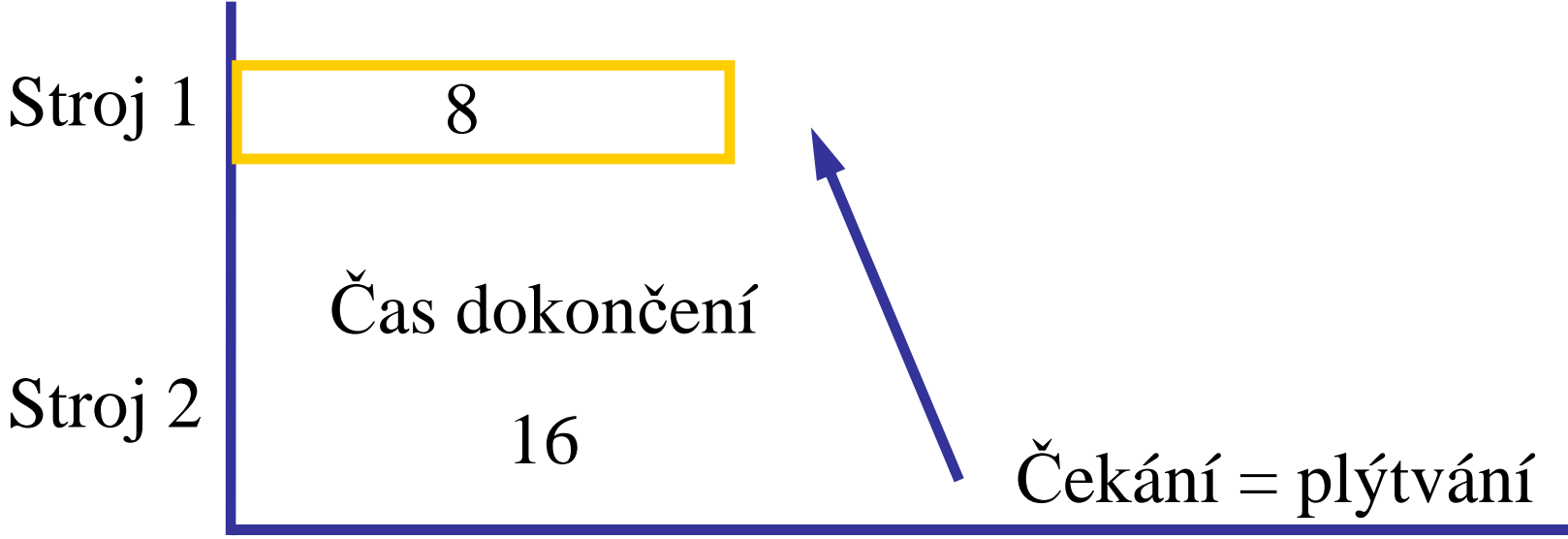
Dostupná za hodinu

Následující na stroji 2

5

2

4

Rozvrh bez zpoždění

Dostupná v tomto okamžiku

5

Dostupná za hodinu

2

Následující na stroji 2

4

Stroj 1

8

Stroj 2

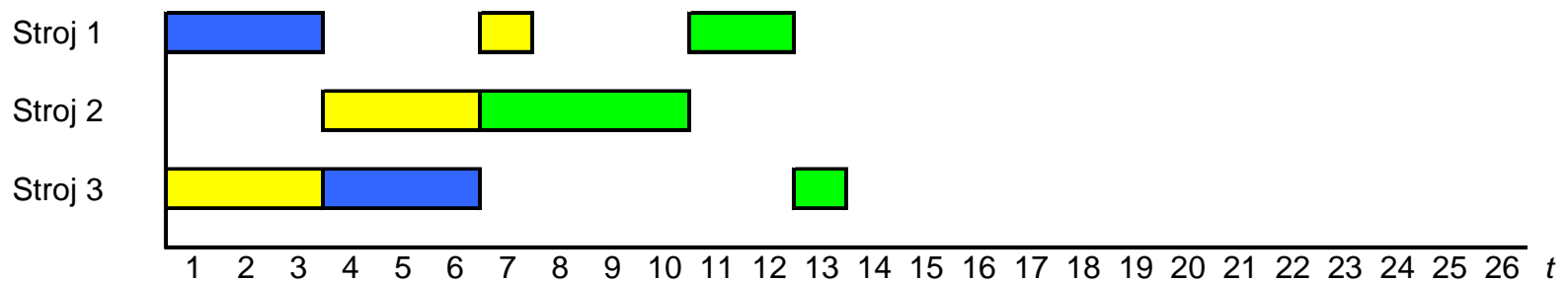
Čas dokončení

19

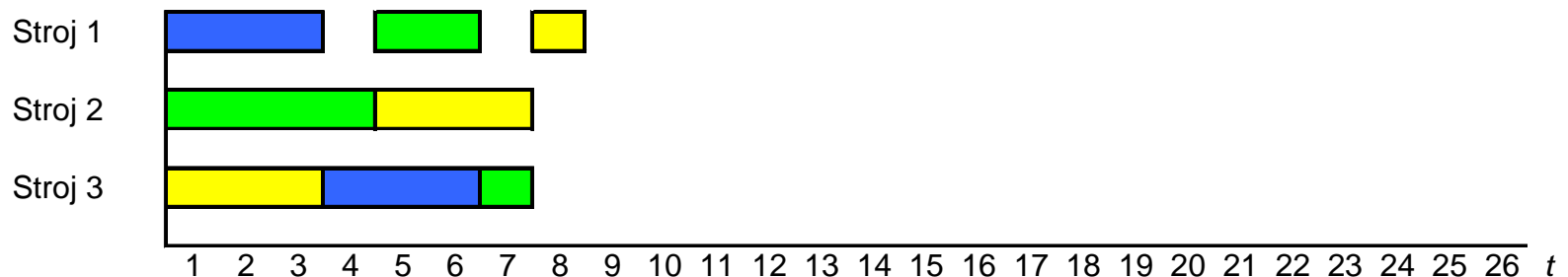

Aktivní rozvrh a rozvrh bez zpoždění

Aktivní rozvrh

Rozvrh bez zpoždění

Metody řešení

- GT – Giffler a Thomson (1965) – Aktivní (A)
- Vyber všechny operace, které lze v tomto okamžiku rozvrhovat v závislosti na omezení
  - o Vyber z nich operaci na stroji (M_x) s nejkratším plánovaným časem dokončení (F_t)
  - o Na tomto stroji (M_x) vyber všechny operace, které mají dřívější začátek operace než je (F_t)
- Z nich vyber operaci, která je nejvhodnější...

.... a která to je ??? – které dám
přednost ???

Prioritní
pravidla

Metody řešení

- Plány bez zpoždění (Non delay – ND)
- Vyber všechny operace, které lze v tomto okamžiku rozvrhovat v závislosti na omezení
  - o Vyber z nich operaci na stroji (M_x) s nejkratším plánovaným časem začátku (E_t)
  - o Na tomto stroji (M_x) vyber všechny operace, které mají stejný začátek jako (E_t)
- Z nich vyber operaci, která je nejvhodnější...

.... a která to je ??? – které dám
přednost ???

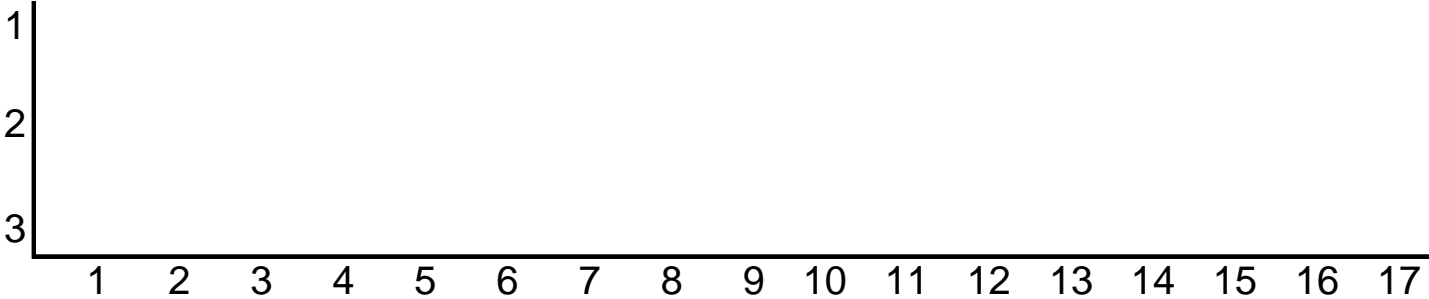
Prioritní
pravidla

Prioritní pravidla

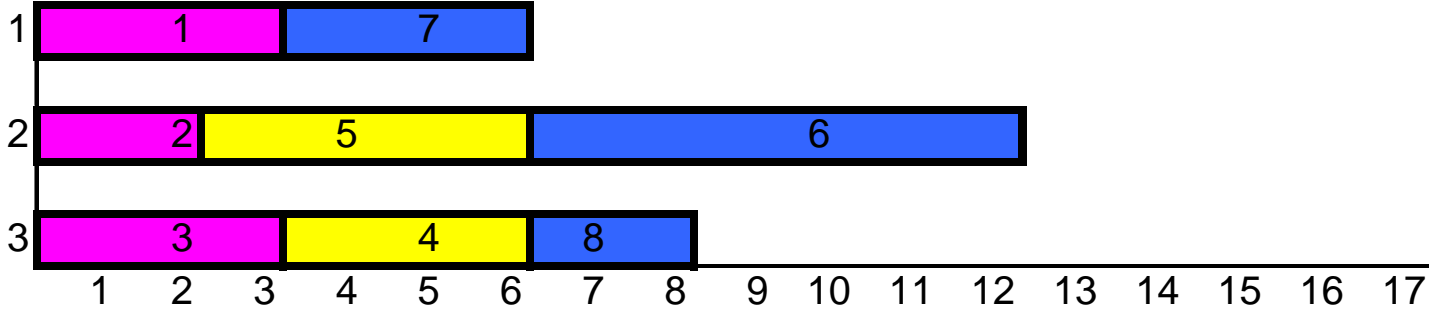
- Podle priority termínu odvedení, zákazníka, penále atd.
- Podle vlastností zakázek (tech. postupu, rozvrhu atd.)
- Panvalkar a Isklander jich popsali více než sto (1977)
- SPT (shorter processing time) neboli nejkratší procesní čas - používá se při strategii odvést nejkratší operace jako první).
- MWKR (most work remaining) neboli nejvíce práce zbývá – v případech kdy se chceme postupně zpracovávat na co největší spektrum výrobků najednou.
- LWKR (least work remaining) neboli nejméně práce zbývá - v případech kdy chceme zakázky (úlohy) co nejdříve odvést z úzkého místa pro ostatní úlohy.
- FCFS (First Come First Served) resp. First-in first-out (FIFO) pro plynulejší průtok výrobním systémem je nejčastěji používán při řízení linek
- Random (náhodné)

Konstruktivní algoritmy

Stroj

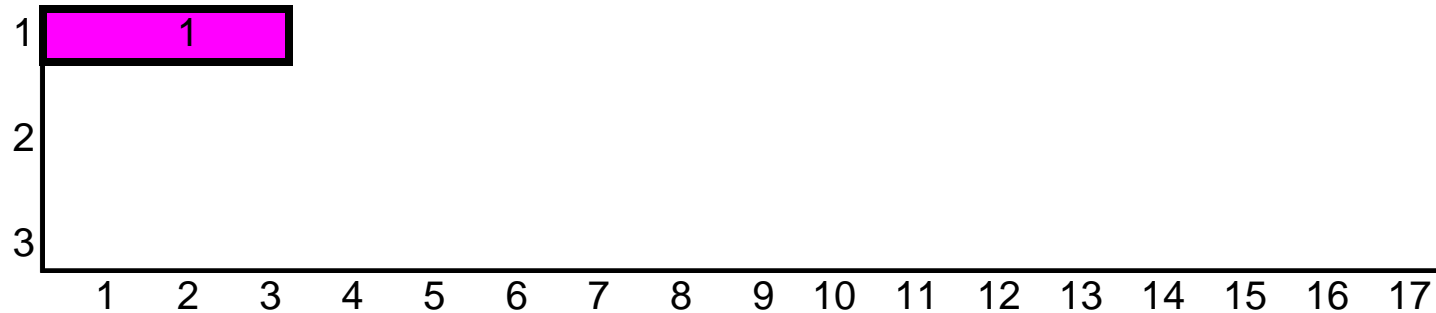

Zásobník práce

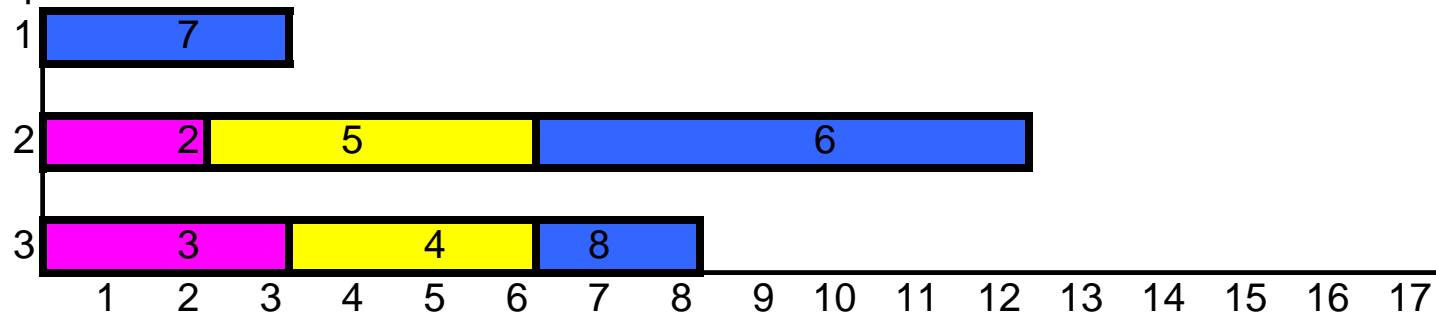

Konstruktivní algoritmy

Stroj

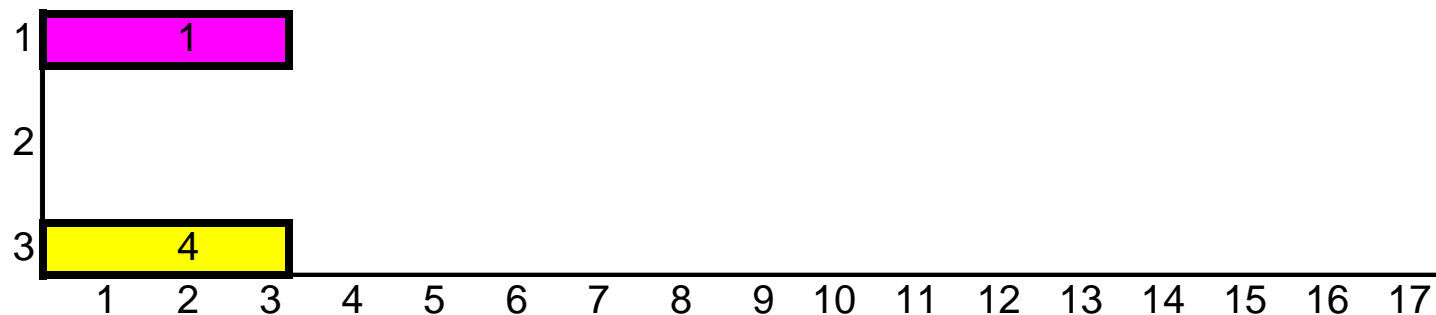

Zásobník práce

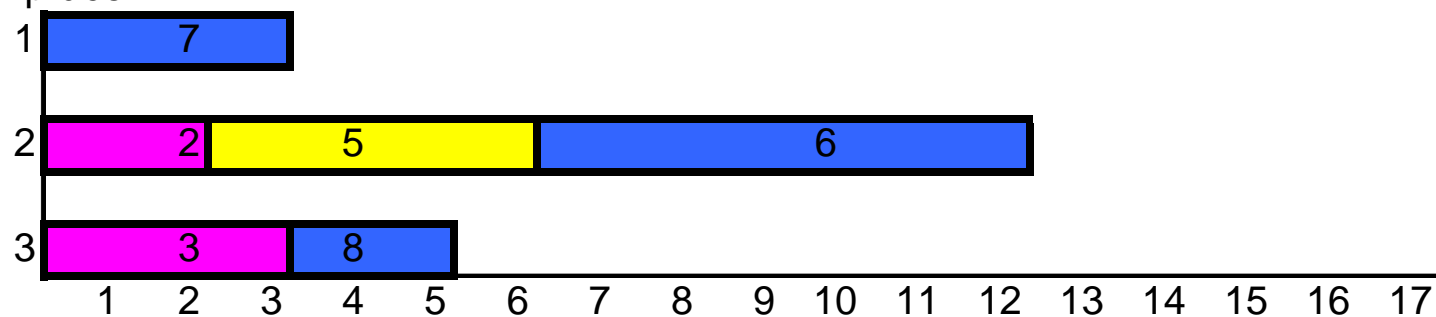

Konstruktivní algoritmy

Stroj

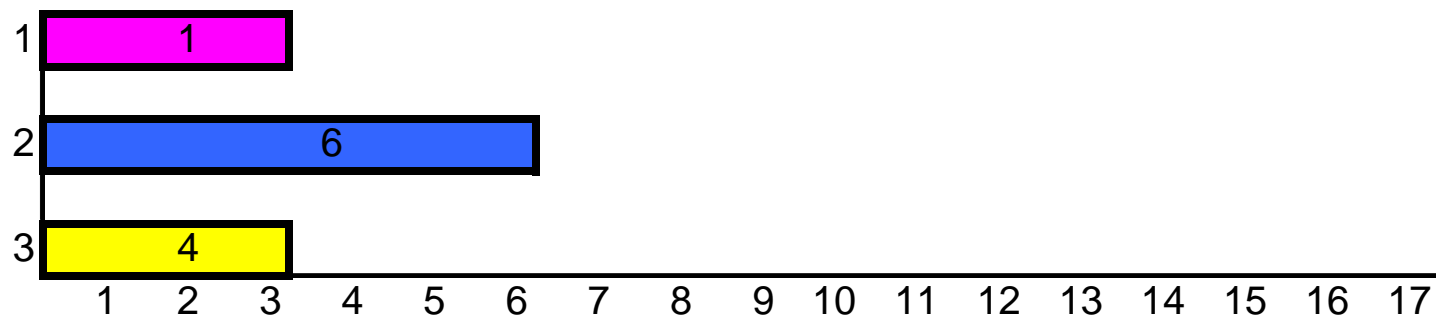

Zásobník práce

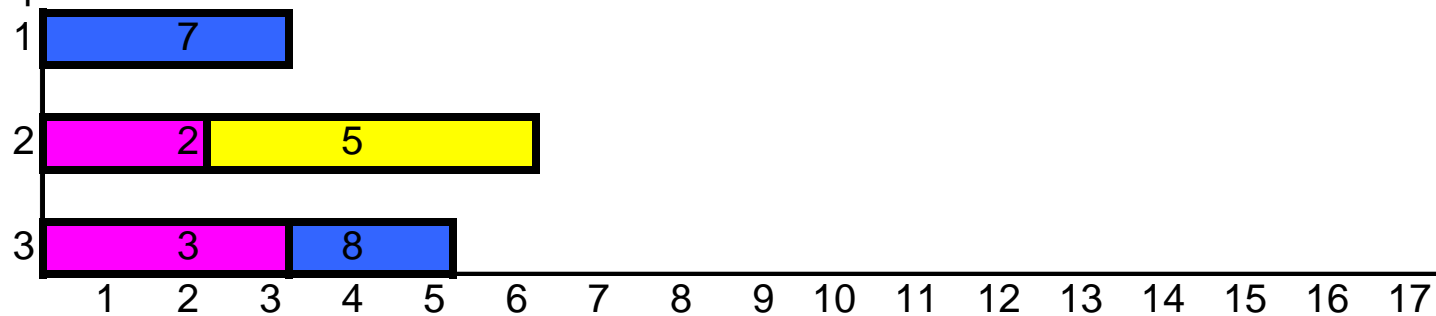

Konstruktivní algoritmy

Stroj

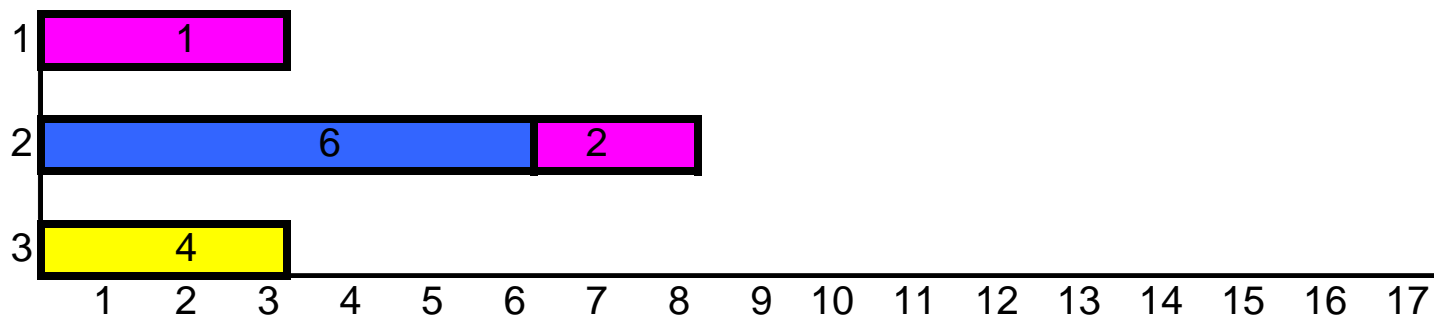
Zásobník práce

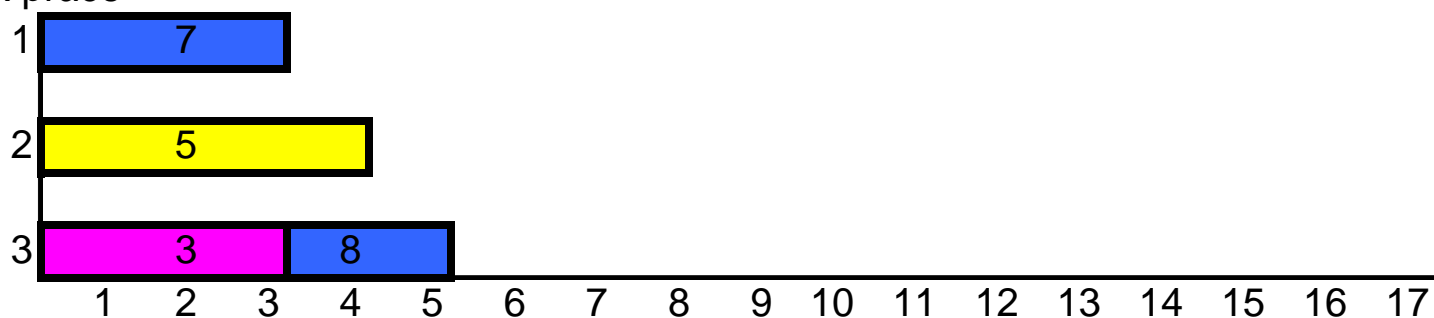

Konstruktivní algoritmy

Stroj

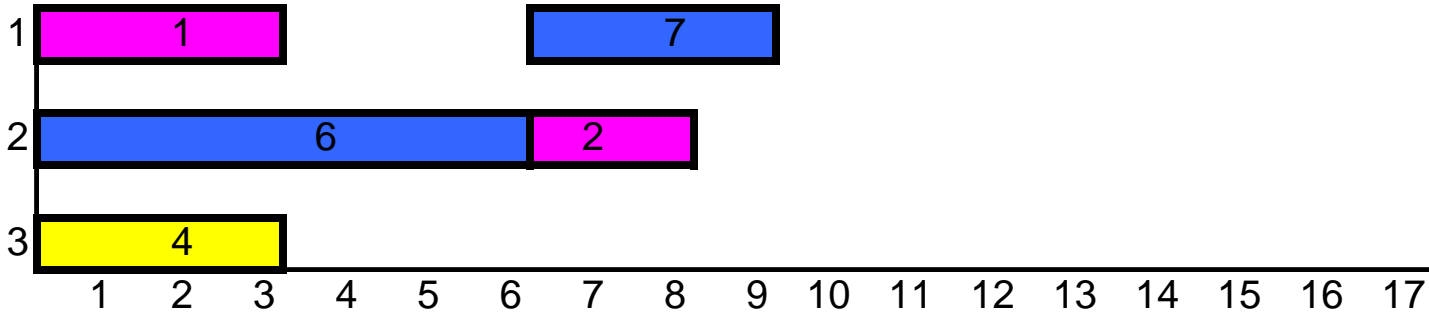

Zásobník práce

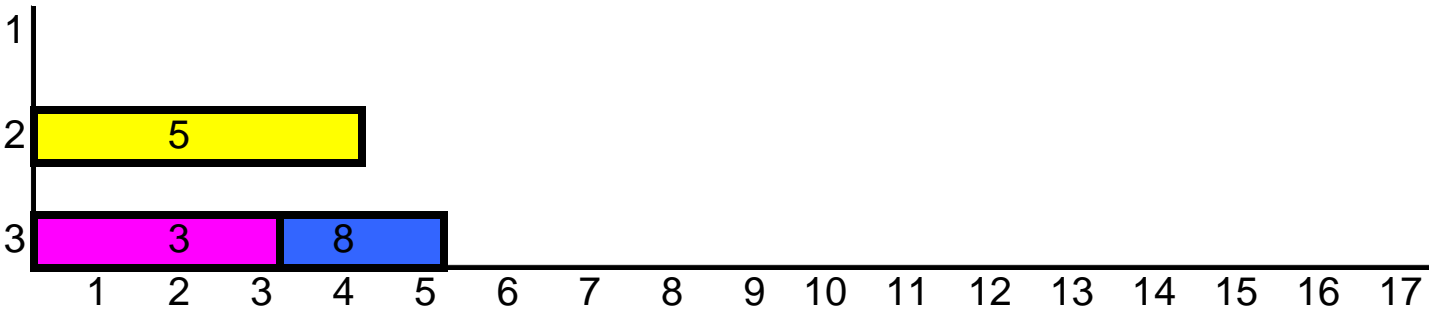

Konstruktivní algoritmy

Stroj

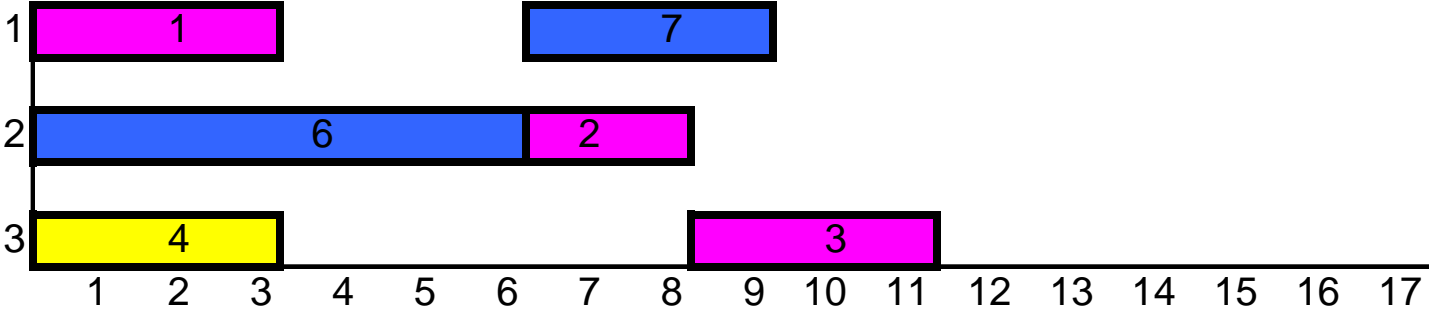

Zásobník práce

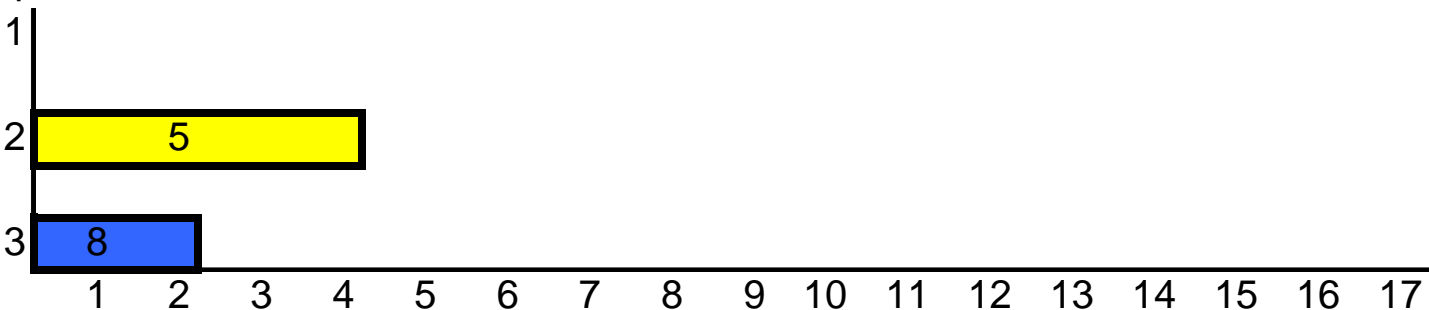

Konstruktivní algoritmy

Stroj

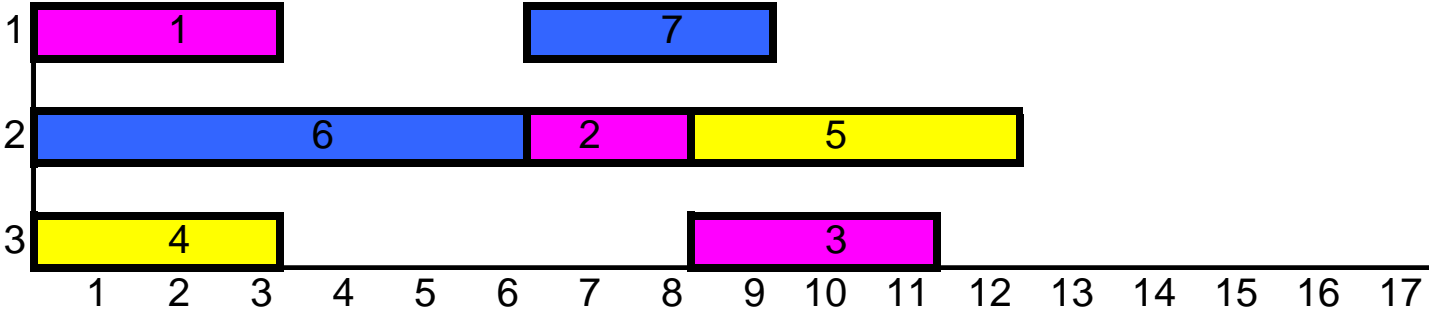

Zásobník práce

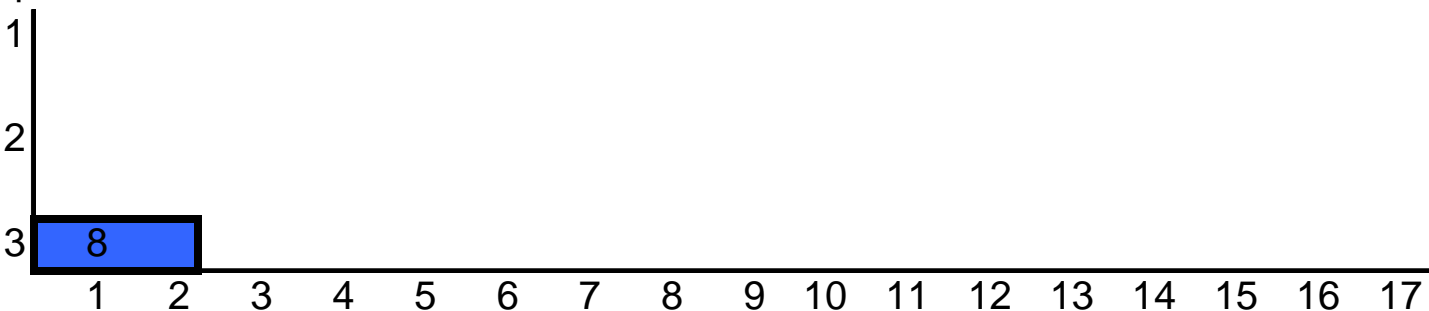

Konstruktivní algoritmy

Stroj

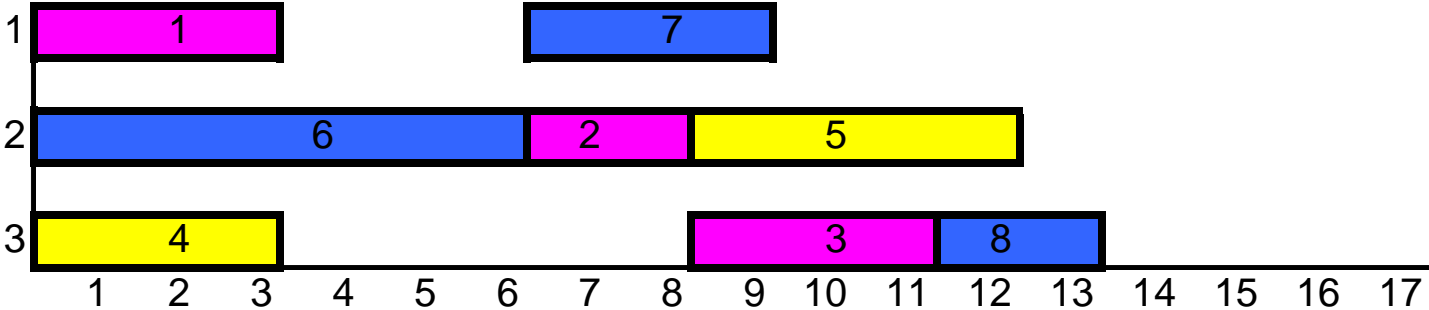

Zásobník práce

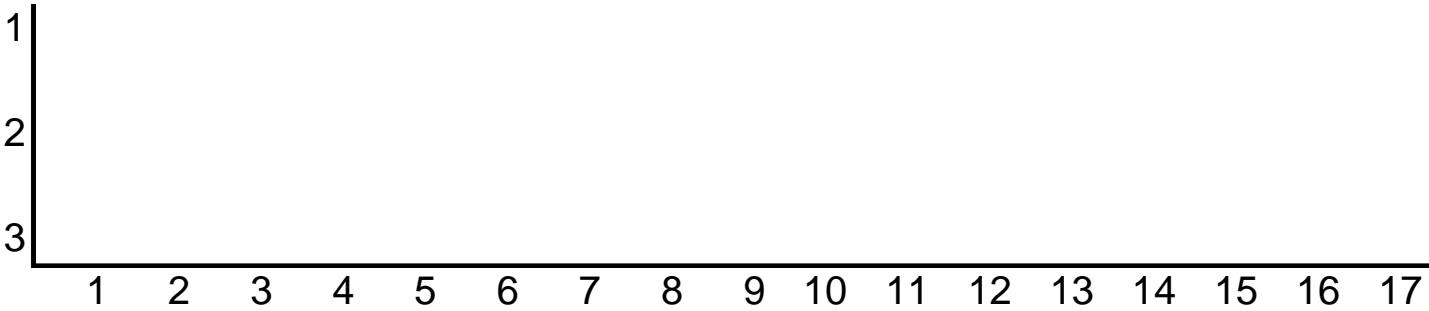

Konstruktivní algoritmy

Stroj

Zásobník práce

Příklad – tech. pracoviště

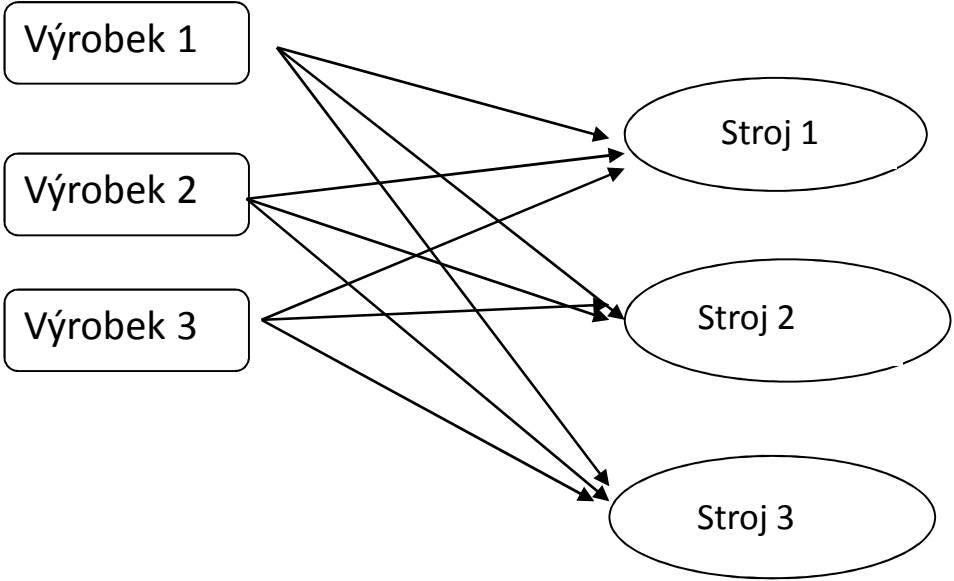
	Operace 1	Operace 2	Operace 3
Výrobek	stroj/čas	stroj/čas	stroj/čas
A	1/3	2/2	3/3
B	3/3	2/4	-
C	2/6	1/3	3/2

Naším cílem je odvést všechny výrobky z výroby za co nejkratší čas

Pomněnky a zapomněnky

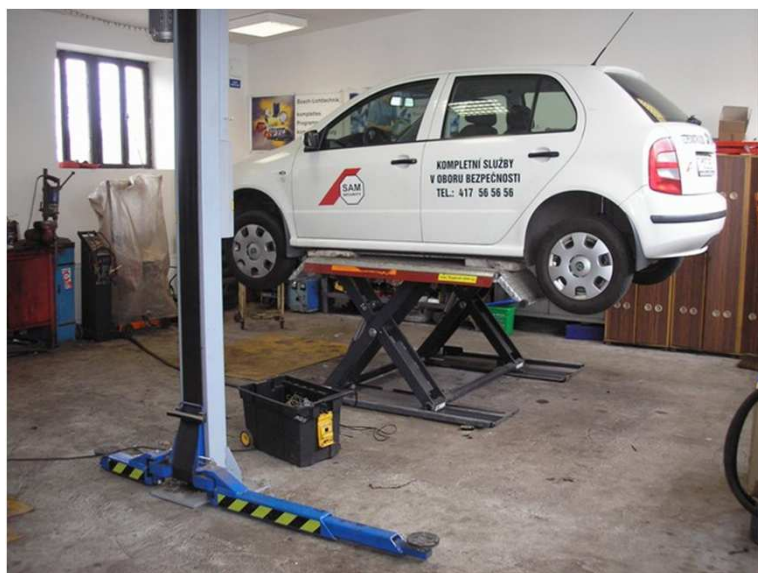
- Jaký druh rozvrhu používáme v simulaci ?
- K čemu jsou prioritní pravidla?
- Jaké se automaticky používá v simulaci (Witness) ?

Open schop

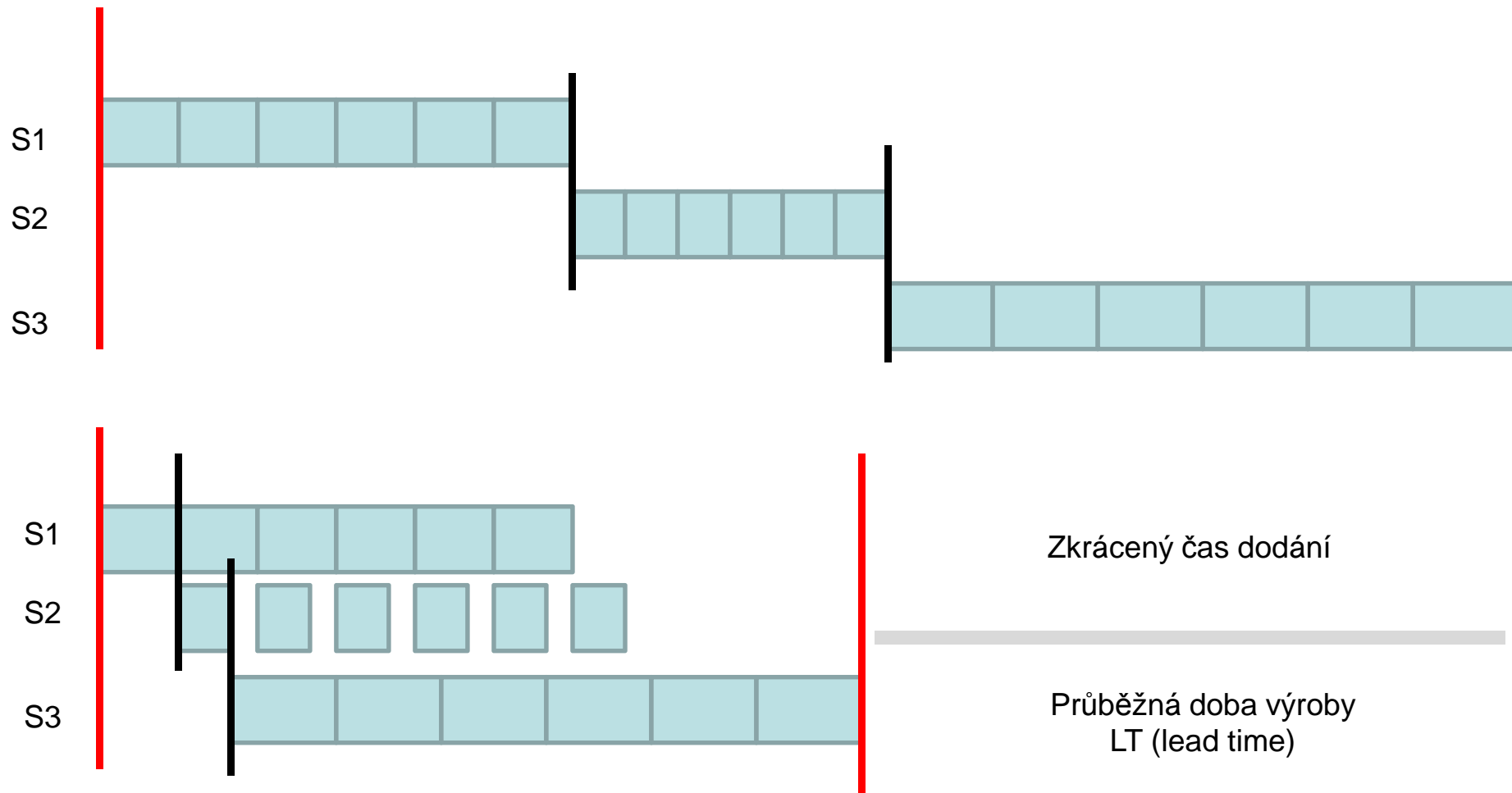
Open schop v praxi

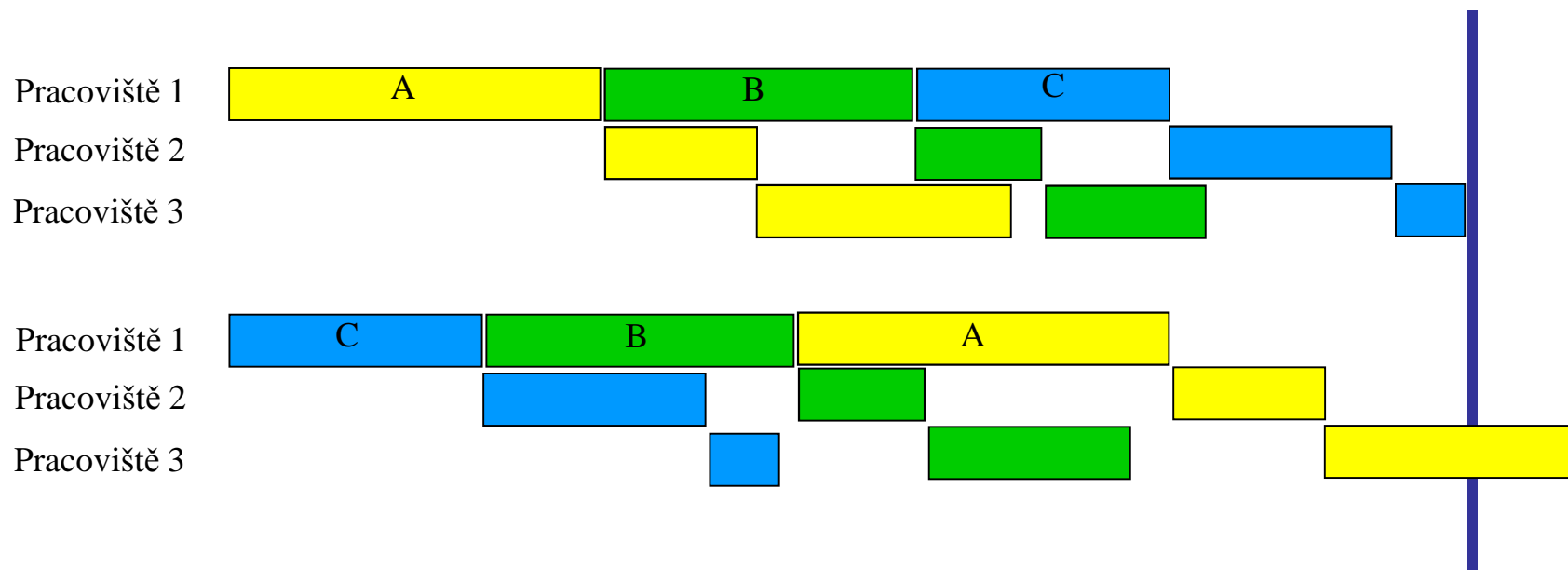
Optimalizace rozvrhu

- Velikost výrobní a manipulační dávky
- Pořadí zakázek
- Optimalizace pomocí kritické cesty

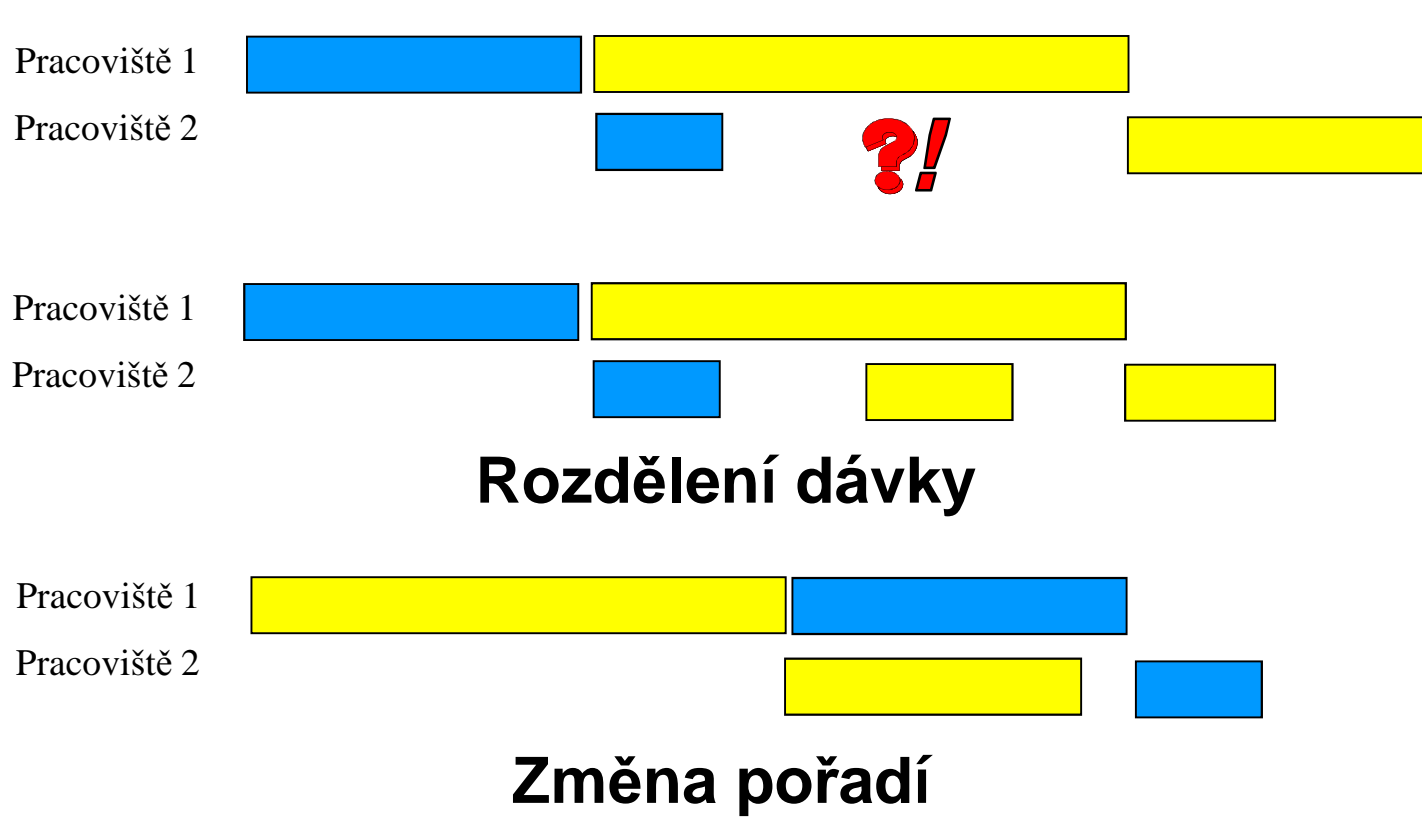
Výrobní vs. Transportní dávka

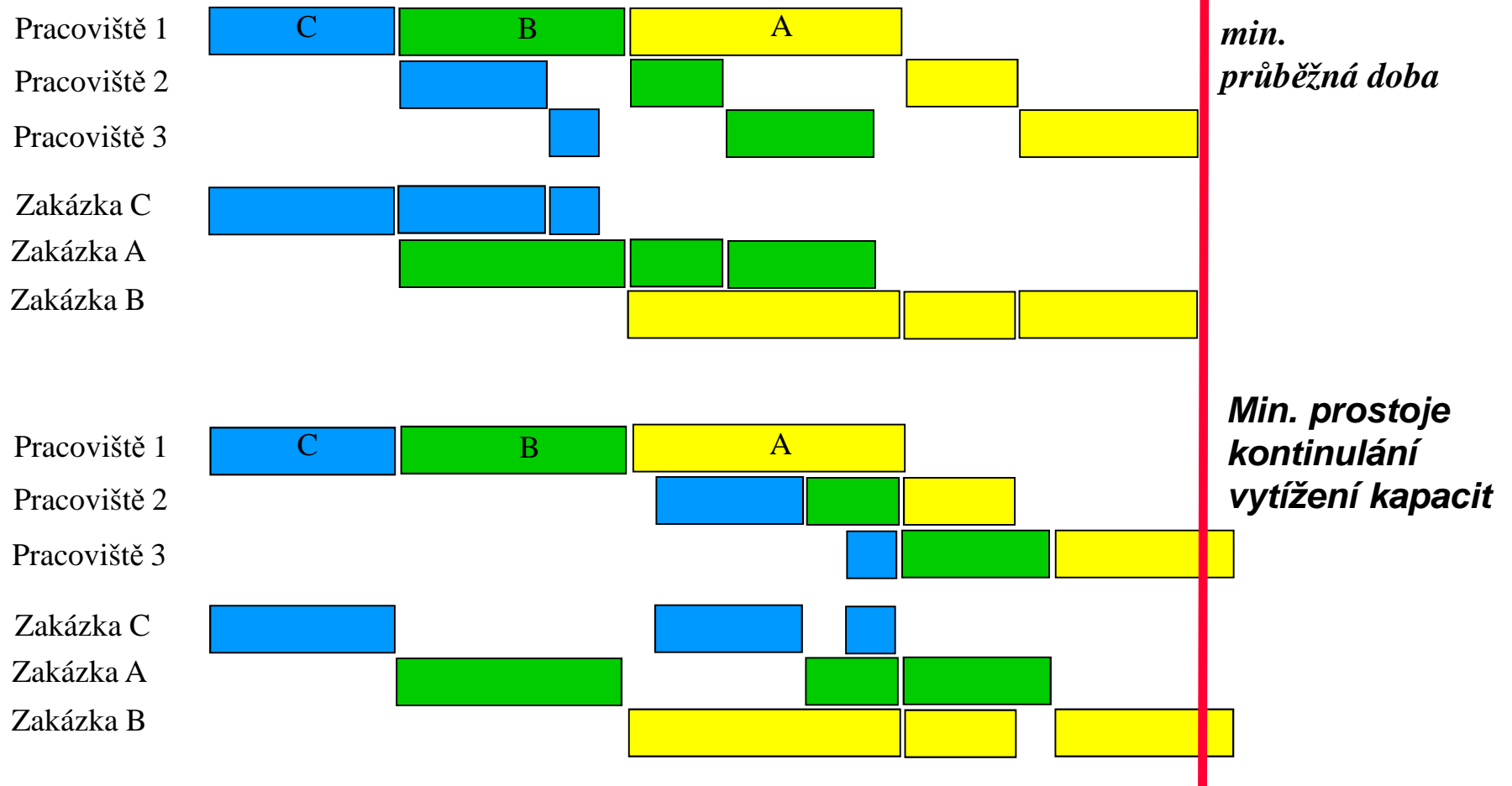
Vliv pořadí zakázek na celkový čas odvedení

Vliv pořadí zakázek a velikosti dávky

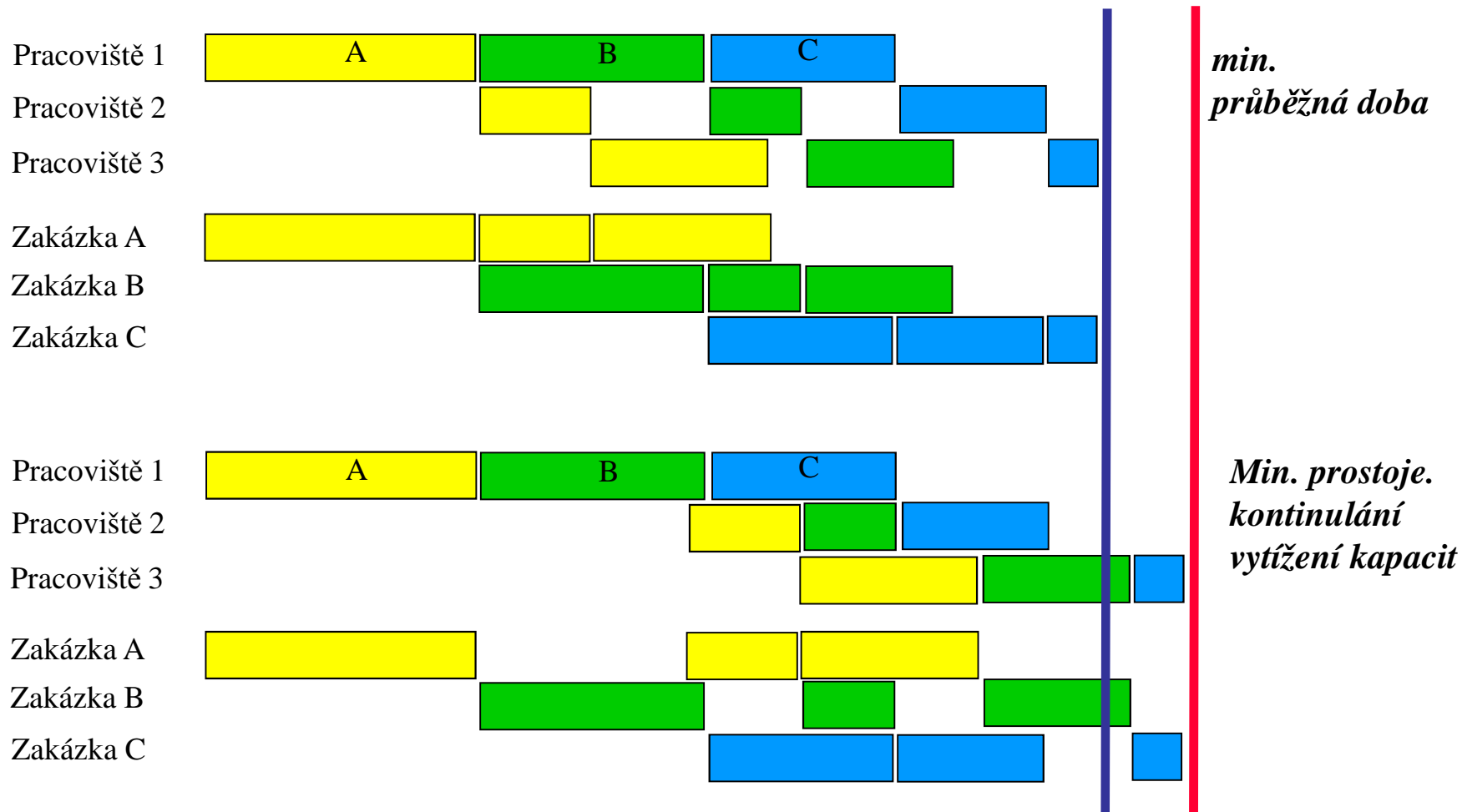

Vliv pořadí zakázek na prostoje

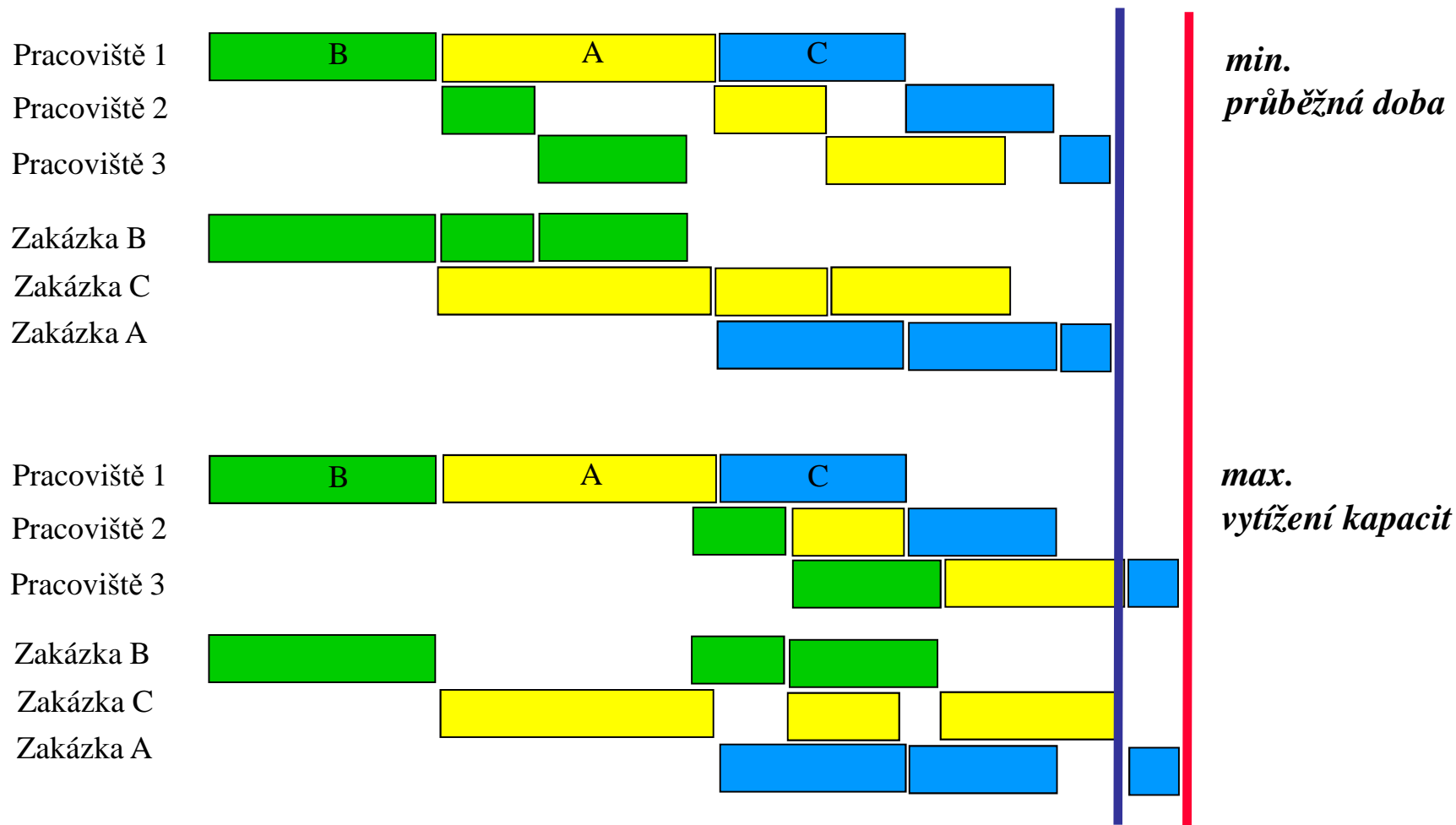

Vliv začátku a konce operací

Vliv pořadí zakázek na prostoje

Vliv pořadí zakázek na prostoje

Různá sekvence zakázek může mít stejnou průběžnou dobu

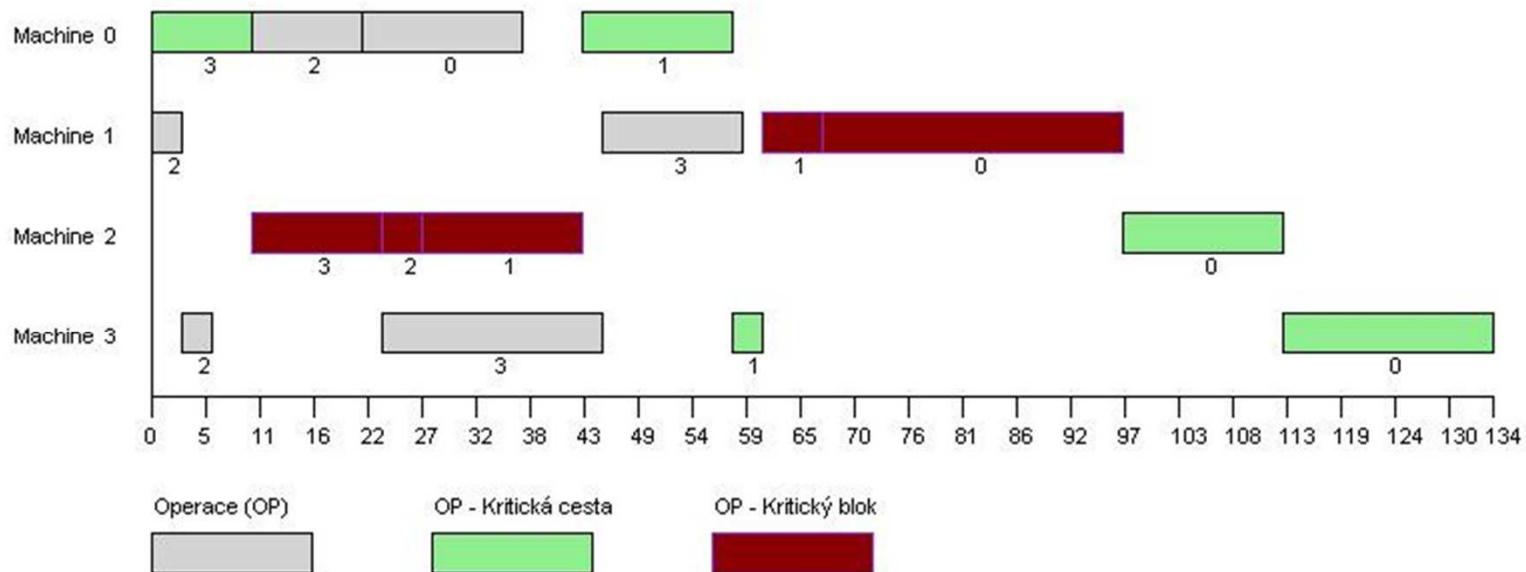
Řízení a Optimalizace

- Kritická cesta
- Operace jejichž zpožděním zpozdíme celý plán
- Dopředný a zpětný plán
- Operace, které se „nepohly“ jsou kritické

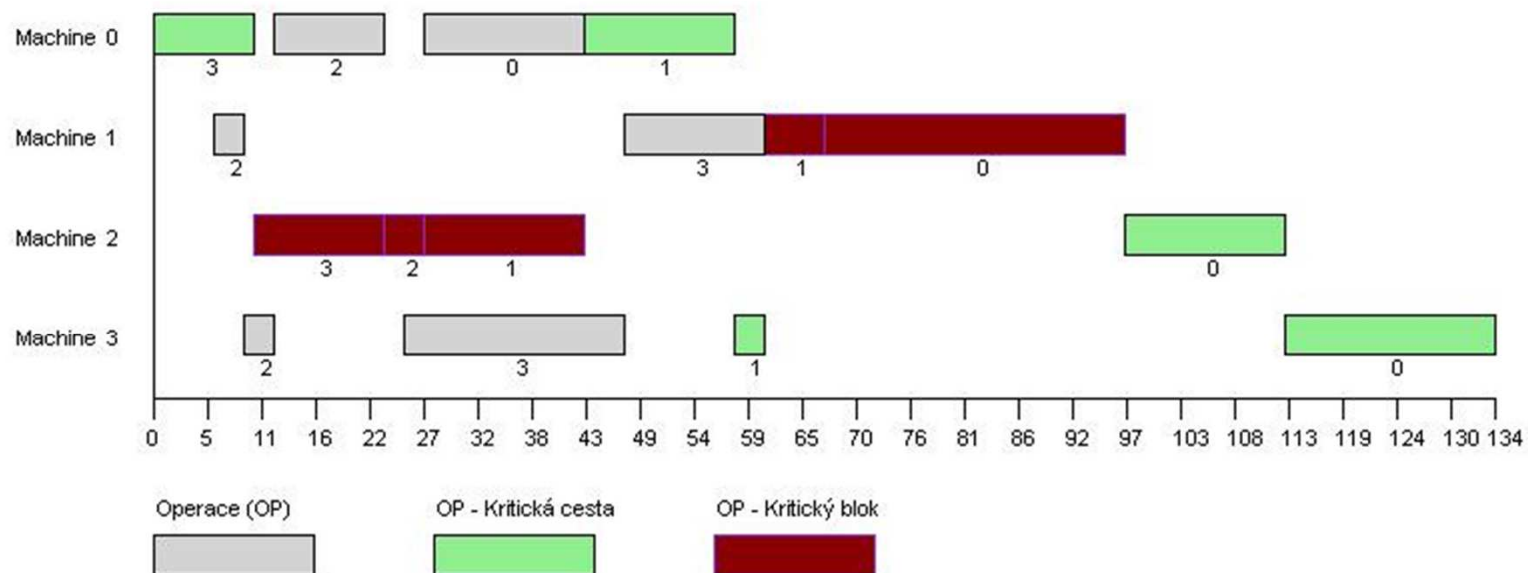
Optimalizace rozvrhu – Kritická cesta

- CPM (critical path method)
- Projektové řízení
- Taková posloupnost operací, kde operace, která se opozdí, zpozdí celý plán (rozvrh)
- Dopředný a zpětný rozvrh

Dopředný rozvrh

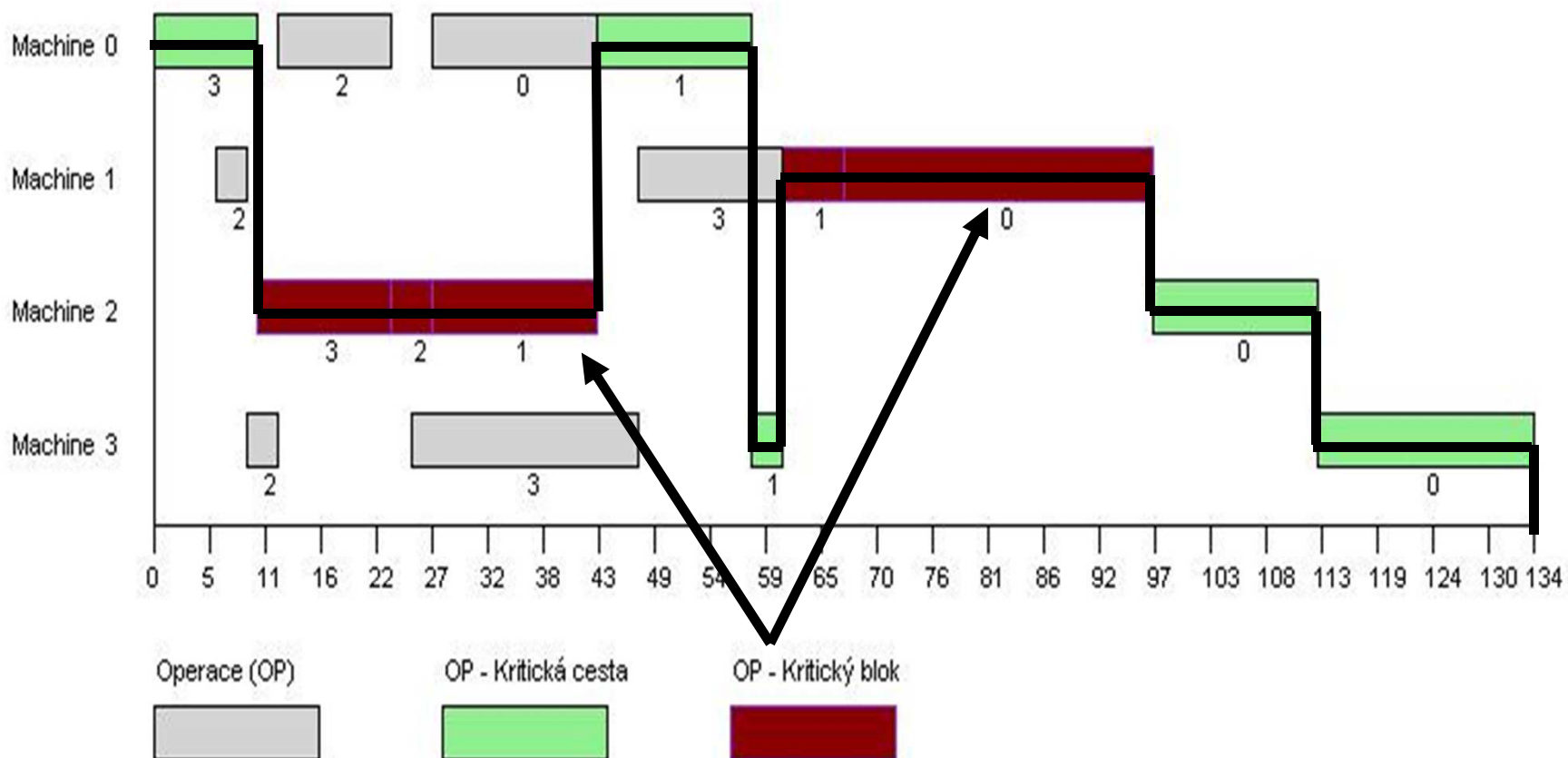

Zpětný rozvrh

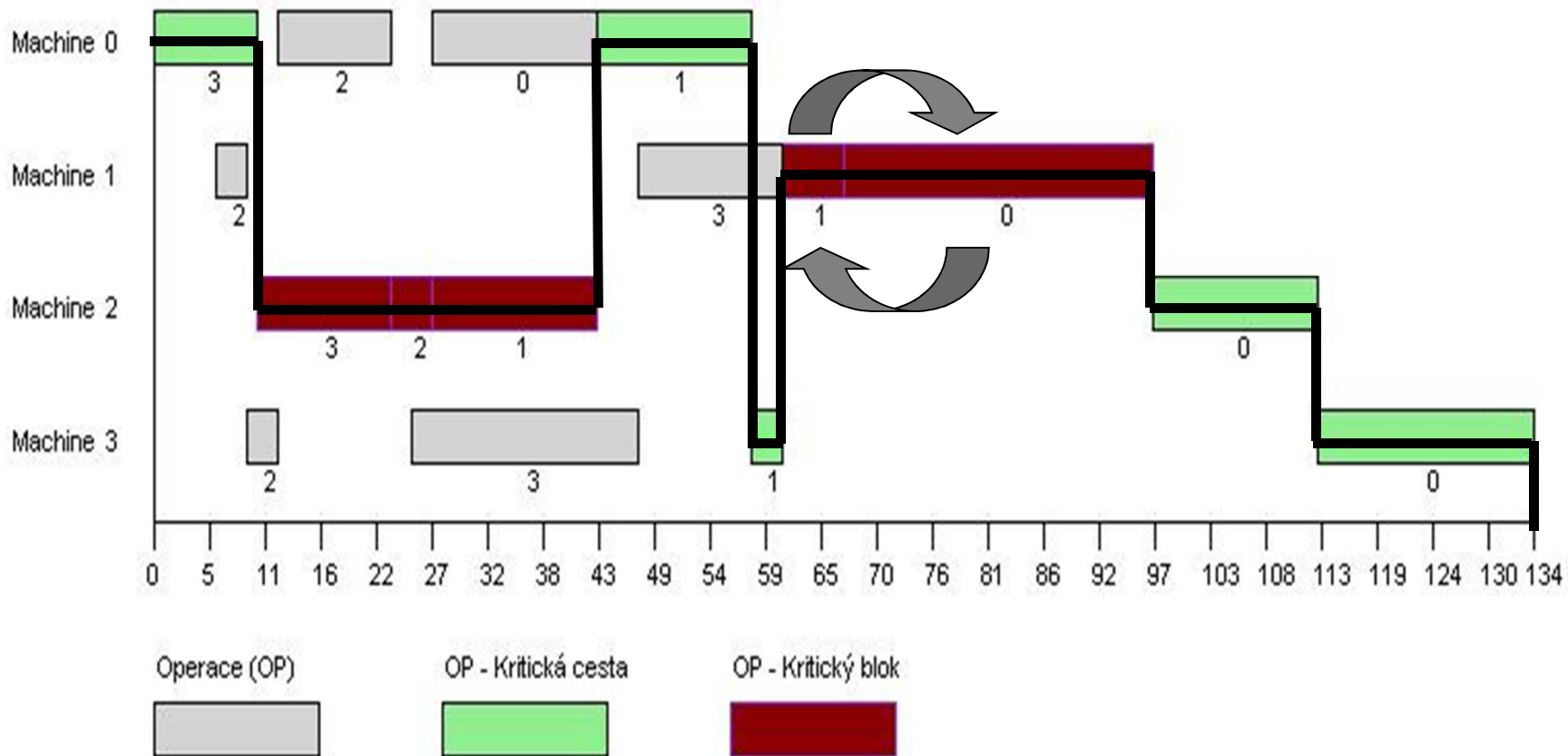

Optimalizace rozvrhu – kritický blok

- Kritický blok je množina operací na kritické cestě, na jenom zdroji, jdoucí bezprostředně za sebou

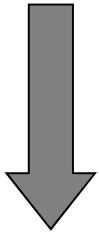
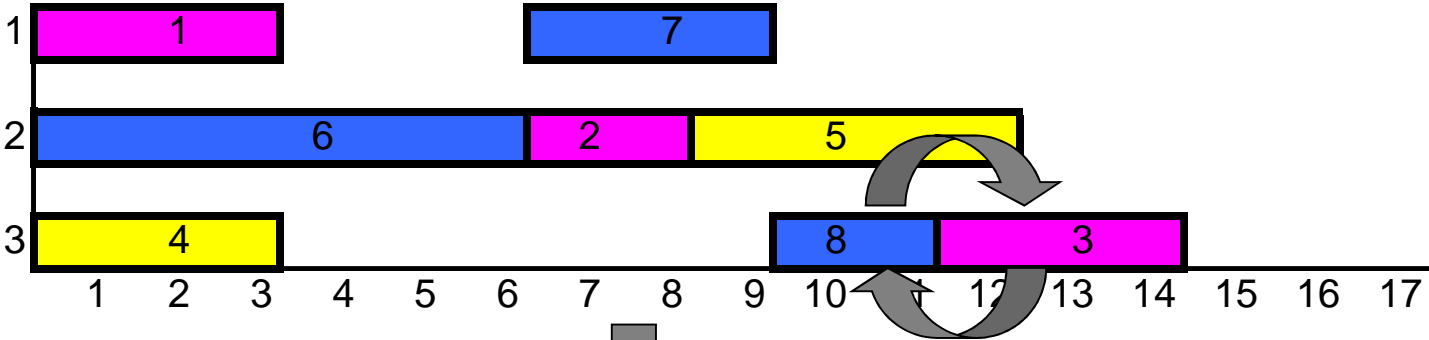

Optimalizace rozvrhu – Nowicky a Smutnický

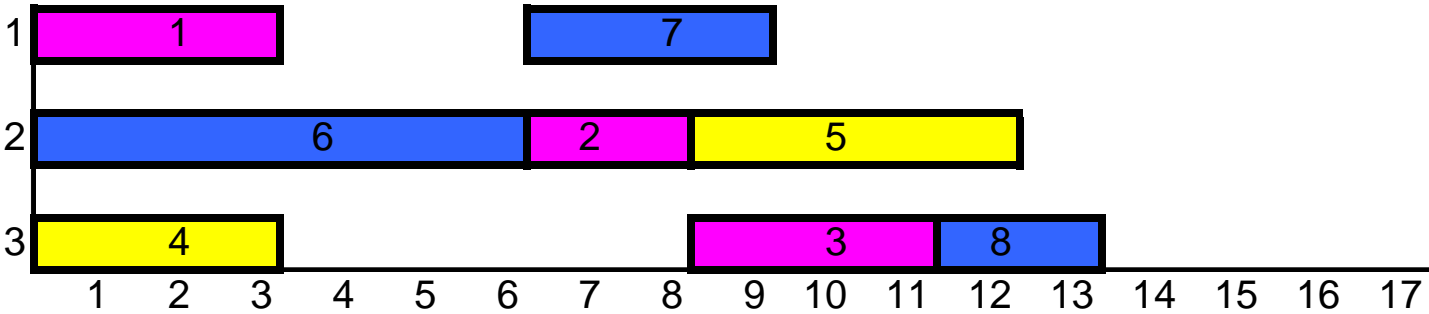

Optimalizace rozvrhu – Lokální prohledávání

Stroj

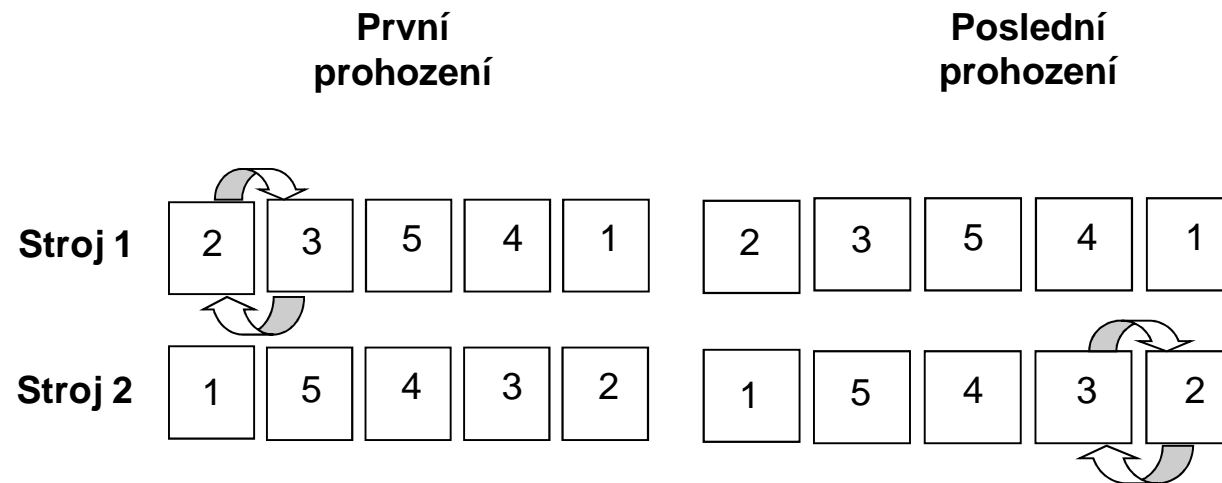

Stroj

Možnosti optimalizace

- Lokální prohledávání

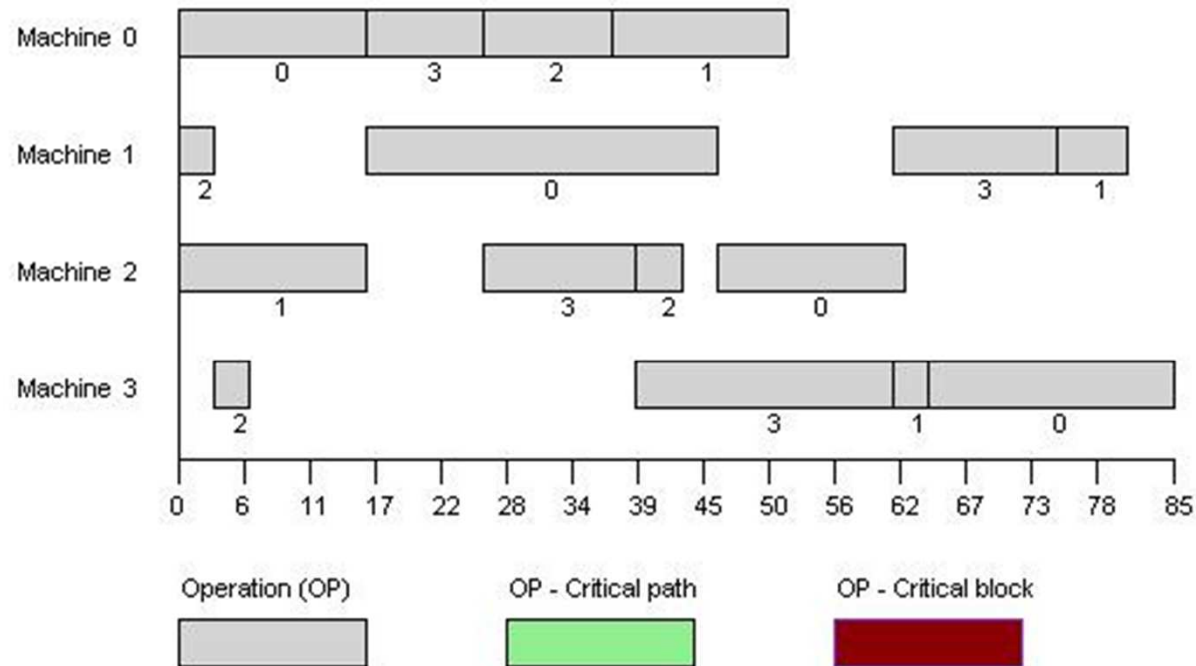
- Evoluční algoritmy aj.

Optimalizace rozvrhu – další

- Rozvrhování pracovníků
- Určování technologických alternativ
- Seřizování bez prvního kusu výrobní dávky
- Volba transportní dávky
- AJ.

Optimální plán

Pomněnky a zapomněnky

- Jaké známe druhy rozvrhů s ohledem na čas ?
- Jaká mohou být kritéria výroby na rozvrh ?
- Jak ovlivňuje sekvence a velikost dávek rozvrh ?

Děkuji za pozornost